

**Verslag van de
Rijksarchiefinspectie
over het toezicht in 2000**

RIJKSARCHIEFINSPECTIE

De Hoofdinspecteur van de Rijksarchiefinspectie oefent ingevolge de Archiefwet 1995 toezicht uit op de naleving van deze wet door het Rijk, de zelfstandige bestuursorganen en de organen van publiekrechtelijke beroeps- en bedrijfsorganisatie.

De Rijksarchiefinspectie controleert de naleving van de archiefwetgeving en de kwaliteit van het archiefbeheer. Hiertoe voert de Rijksarchiefinspectie onderzoeken en inspecties uit. Daarnaast rapporteren de zorgdragers jaarlijks aan de Rijksarchiefinspectie over hun archiefbeheer.

De Hoofdinspecteur rapporteert aan de betrokken overheidsorganen en, indien hiertoe aanleiding is, aan de voor het archiefwezen verantwoordelijke minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Jaarlijks brengt de Hoofdinspecteur schriftelijk verslag uit over het toezicht op het archiefbeheer aan de minister, die het verslag vervolgens aan de Tweede Kamer overlegt.

De Rijksarchiefinspectie is in Den Haag gevestigd en als volgt bereikbaar:

Prins Willem-Alexanderhof 30

Postbus 11583

2502 AN DEN HAAG

Algemeen telefoonnummer 070-333 9133

Fax 070-333 9130

E-mail rai@rad.archief.nl

ISBN 90 805704 5 1

Samenvatting

Algemeen beeld

Het archiefbeheer in het jaar 2000 geeft bij een groot deel van de organisaties van de centrale overheid een zorgwekkend slecht beeld te zien.

- Zo weet men in veel gevallen (63 %) niet of onvoldoende wat men in huis heeft. Aanwezige bestanden worden vaak niet geregistreerd. Dit geldt zowel voor papieren als voor digitale archiefbescheiden. De gevolgen hiervan voor het archiefbeheer zijn negatief. Als bijvoorbeeld werkvoorraden niet bekend zijn, kan het werk niet goed worden gepland.
- Vaak (bij 70%) beschikt men niet over een vastgestelde selectie- of vernietigingslijst. Er is dan geen wettelijke basis voor vernietiging. Waar men desondanks toch archieven vernietigt, gebeurt dit onrechtmatig.
- Verantwoording van vernietiging vindt lang niet altijd zorgvuldig plaats. Het feit dat men in veel gevallen (72%) niet beschikt over een schriftelijk vastgelegde procedure voor vernietiging, betekent in de praktijk dat verantwoording niet of ad hoc plaatsvindt.
- In 2000 heeft bijna de helft van de categorie die bestaat uit de ministeries, Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin, geen archieven naar de Rijksarchiefdienst overgebracht. Bij de overige zorgdragers (ZBO's en PBO-organen) is dit vrijwel niet gebeurd. De bestaande achterstanden in overbrenging lopen hierdoor nog verder op.

Deze gegevens zijn afkomstig uit de schriftelijke vragenlijst die bij vrijwel alle organisaties van de centrale overheid is uitgezet. Inspecties en onderzoeken bevestigen het beeld dat hieruit naar voren komt. Zo blijkt uit inspecties die naar aanleiding van een aantal incidentmeldingen zijn gehouden, dat de situatie in archiefruimten regelmatig slecht is. Hierbij moet gedacht worden aan een groot risico van wateroverlast en het onderlopen van archiefruimten als gevolg van regenval, of de aanwezigheid van waterleidingen in een archiefruimte. Opvallend is dat het hier in een aantal gevallen gaat om recent gebouwde archiefruimten.

Bij een onderzoek naar archiefbeheer bij verhuizingen is gebleken dat er bij verhuizingen vaak onvoldoende aandacht is voor het beheer van de archieven, met alle risico's van zoekraken of onrechtmatig vernietigen. Wij hebben in het kader van dit onderzoek een checklist opgesteld, die aan alle organisaties van de centrale overheid ter beschikking is gesteld.

Wij hebben in het verslagjaar verbetering van het archiefbeheer geconstateerd bij het ministerie van Algemene Zaken, de Militaire Inlichtingendienst, het Agentschap van Financiën en de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam. Dit is vastgesteld in vervolgspecties die na eerdere inspecties zijn gehouden.

Constaterend dat het archiefbeheer bij de centrale overheid in het algemeen nog lang geen aanvaardbaar niveau heeft hebben wij ook onderzocht of de zorgdragers maatregelen getroffen hebben waarmee de kwaliteit van het archiefbeheer in de nabije toekomst structureel kan worden verbeterd. Hoewel ook hier het algemene beeld niet rooskleurig is, zijn er in een aantal situaties bewegingen in de goede richting.

- Een beheersregeling geeft de zorgdrager de mogelijkheid nadere regels te stellen voor het archiefbeheer in de eigen organisatie. In de Archiefwet is het opstellen van een beheersregeling verplicht gesteld.

Het grootste deel van de organisaties (80 %) beschikt echter nog niet over een beheersregeling. De inspectie heeft in het verslagjaar workshops voor ZBO's en PBO-organen georganiseerd over het opstellen van een beheersregeling. Als hulpmiddel werd een checklist aangeboden, die door de inspectie is opgesteld. Positief is dat inmiddels 70 % van de organisaties meldt aan een beheersregeling te werken. De inspectie zal blijven volgen of deze voornemens zullen worden gerealiseerd.

- Resultaatgericht werken wordt bevorderd door het vaststellen van plannings en procedures voor belangrijke werkprocessen. In dit verband valt op dat het merendeel van de organisaties (91%) geen plannings heeft voor de overbrenging van archieven naar de Rijksarchiefdienst. Voor een essentieel werkproces als het onderhoud van selectielijsten beschikt driekwart van de organisaties niet over een schriftelijke procedure.
- In de meeste organisaties (82 %) functioneert geen kwaliteitssysteem, terwijl een dergelijk systeem bij uitstek kan bijdragen aan een structurele verbetering van het archiefbeheer. Positief is dat de ministeries binnenkort een eerste stap zetten met de invoering van een kwaliteits-systeem. Zij starten dan met een zogenaamde nulmeting. De inspectie zal verdere ontwikkelingen met belangstelling blijven volgen.

Selectie, bewerking en overbrenging

Als gevolg van de ingevoerde verkorting van de overbrengingstermijn van archieven naar de Rijksarchiefdienst is een stuwmeer aan uit te voeren werkzaamheden ontstaan. Om alle archieven toch binnen de nieuwe wettelijke termijn over te dragen is het PIVOT-project (project invoering verkorting overbrengingstermijn) ingericht. Dit project heeft betrekking op archieven van de ministeries, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin. In april 2001 zouden alle achterstanden moeten zijn ingelopen. Deze doelstelling is echter niet gehaald. De redenen hiervoor zijn in een evaluatie door een extern onderzoeksbureau uitvoerig onderzocht.

De nieuwe termijn voor overbrenging van archieven van vóór 1975 zal op eind 2005 moeten worden gesteld. De Archiefwet laat verder uitstel niet toe. Ook voor (publiekrechtelijke zowel als privaatrechtelijke) ZBO's en PBO-organen is eind 2005 de uiterste wettelijke termijn voor het overbrengen van archieven ouder dan 1975.

Wij zijn van mening dat een stevig traject zal moeten worden ingezet om deze doelstelling te realiseren.

- Aan de start van het traject zullen de betreffende organisaties moeten vaststellen hoe groot de werkvoorraden zijn.
- Vervolgens zal men op basis hiervan concrete plannings moeten maken, aan de hand waarvan men de voortgang regelmatig toetst.
- Het is gewenst dat steeds een helder beeld bestaat van de totale voortgang. Daarom beveelt de Rijksarchiefinspectie aan dat de organisaties regelmatig aan haar rapporteren. De inspectie kan dan vervolgens gericht de minister informeren over de voortgang.
- Inlopen van achterstanden en reguliere werkzaamheden zullen in gescheiden trajecten moeten plaatsvinden. Als capaciteit die is bestemd voor reguliere werkzaamheden wordt ingezet voor het inlopen van achterstanden, kan dit snel leiden tot nieuwe achterstanden. Het zal dan

ook noodzakelijk zijn om extra capaciteit in te zetten voor het inhalen van de achterstanden.

Voor ZBO's en PBO-organen zal het nog lastiger zijn om eind 2005 te halen dan voor de ministeries, Hoge Colleges en het Kabinet der Koningin. ZBO's en PBO-organen hebben immers nooit kunnen profiteren van de faciliteiten van de CAS (Centrale Archief Selectiedienst) en de Rijksarchiefdienst die de andere organisaties bij de centrale overheid wel ter beschikking staan.

Digitale archieven

Of het nu gaat om de één-loketgedachte of om bijvoorbeeld overheidsinformatie als grondrecht, de ambities van de overheid op het gebied van digitale informatievoorziening zijn hoog. Om deze ambities te kunnen waarmaken is een digitaal archiefbeheer nodig dat aan hoge eisen voldoet. Dit is er echter nog niet.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) coördineert een aantal projecten dat perspectief moet gaan bieden op een verantwoord beheer van digitale archieven. Daarnaast zijn er bij een aantal organisaties van de centrale overheid kleinschalige projecten in gang gezet. In deze projecten is vaak aandacht voor de integratie van het digitaal archiefbeheer in het reguliere bedrijfsproces. De inspectie vindt dit laatste een belangrijke succesfactor voor verantwoord digitaal archiefbeheer. Van belang is dat deze praktijkervaring wordt meegenomen in de BZK-projecten. In het vorig jaarlijks verslag vroeg de inspectie al aandacht voor het dichten van de kloof tussen theorie en praktijk. Het ziet er naar uit dat dit nu meer gebeurt.

Opdoen van praktijkervaring op kleine schaal is ook belangrijk als het gaat om het duurzaam bewaren van digitaal opgeslagen informatie. Het project Digitaal depot, waarin de Rijksarchiefdienst en het ministerie van BZK participeren, heeft tot doel inzicht te verwerven in werkbare methoden voor duurzaam bewaren. De inspectie beveelt aan dat in dit project voldoende ruimte wordt geboden voor kleinschalige praktijkervaringen met overbrenging van digitale archieven.

Een kenniscentrum, waarin bestaande informatie en inzichten zijn gebundeld en waar men kennis kan nemen van praktijkervaring die anderen hebben opgedaan, kan een ondersteunende rol vervullen. De inspectie beveelt de oprichting daarvan dan ook aan. De informatie zou voor alle zorgdragers, dus ook voor ZBO's en PBO-organen, beschikbaar moeten zijn.

De lang verwachte regelgeving op het gebied van digitaal archiefbeheer lijkt binnen niet al te lange tijd te worden ingevoerd. De inspectie pleitte in het vorig jaarlijks verslag voor een goede voorlichting erover. Inmiddels heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW) het initiatief genomen om in overleg met diverse betrokkenen een voorlichtingstraject te ontwikkelen. Dit traject heeft betrekking op alle categorieën zorgdragers.

Gewenste nieuwe initiatieven

Op een aantal punten, zoals kwaliteitszorg, is het beeld bij de ministeries, Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin, hoewel op zich nog voor veel verbetering vatbaar, gunstiger dan bij de ZBO's en PBO-organen. Opvallend is dat juist bij de eerstgenoemde categorie impulsen zijn gegeven

aan verbetering van het archiefbeheer. Hierbij kan worden gedacht aan de initiatieven van het ministerie van BZK op het terrein van de kwaliteitszorg of de rol van de Rijksarchiefdienst in het kader van het wegwerken van de achterstanden bij de overbrenging.

De Rijksarchiefinspectie vindt het van groot belang dat ook ZBO's en PBO-organen de nodige ondersteuning krijgen en kunnen profiteren van ervaringen die elders worden opgedaan. De inspectie stelt daarom voor dat het ministerie van OCenW het initiatief neemt om overleg te voeren met het ministerie van BZK (waaronder de CAS) en ook met de andere ministeries over de wijze waarop het archiefbeheer bij ZBO's en PBO-organen kan worden verbeterd. De inspectie heeft de indruk dat het op dit moment onduidelijk is in hoeverre het ministerie van OCenW dan wel de andere ministeries verantwoordelijk zijn voor initiatieven in de richting van ZBO's en PBO-organen die op hun beleidsterreinen opereren. Duidelijkheid hierover is gewenst om te voorkomen dat niemand zich voelt aangesproken. De inspectie zal zelf een bijdrage blijven leveren in de vorm van voorlichting aan ZBO's en PBO-organen.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	5
1	Inleiding	11
2	Kerngegevens over het archiefbeheer 2000	13
2.1	Inleiding	13
2.2	Bestandsbeheer en archiefruimten	14
2.3	Selectie en vernietiging	14
2.4	Overbrenging naar de Rijksarchiefdienst	15
2.5	Digitaal archiefbeheer	16
2.6	Organisatie van het archiefbeheer	17
2.7	Samenvattend beeld	18
2.8	Aanbevelingen	19
3	Selectie en overbrenging	21
3.1	Realisatie van de PIVOT-doelstellingen	21
3.2	Nieuwe doelstelling	22
3.3	Gewenste aanpak wegwerken achterstanden	23
3.4	Nieuwe selectielijsten en onderhoud bestaande lijsten	25
3.5	Aanbevelingen	26
4	Digitaal archiefbeheer	27
4.1	Digitale ambities van de rijksoverheid	27
4.2	Stand van zaken	28
4.3	Ondersteuning en handhaving	30
4.4	Aanbevelingen	31
5	Kwaliteitszorg	33
5.1	Het belang van kwaliteitszorg	33
5.2	Voorwaarden bij invoering	33
5.3	Stand van zaken	34
5.4	Aanbeveling	35
6	Onderzoeken, inspecties en voorlichting in 2000	37
6.1	Inspecties	37
6.2	Onderzoeken	41
6.3	Voorlichting	43
	Bijlagen	45
1	Respons op de jaarlijkse vragenlijst	47
2	Resultaten jaarlijkse vragenlijst	51
3	Inspecties in 2000	61
4	Onderzoeken in 2000	63
5	Publicaties in 2000	65

1 Inleiding

Het verslag over 1999 bereikte nog niet zo lang geleden de Kamer. Het gaf een somber beeld van het archiefbeheer bij de centrale overheid. Dat is geen nieuw gegeven. Het beeld sluit aan bij de verslagen over eerdere jaren. Ook het verslag over 2000 geeft geen spectaculaire verbeteringen te zien. Op zich geeft dat te denken. Informatievoorziening speelt immers een vitale rol in het overheidsbedrijf, en de overheid kan het zich niet veroorloven hier te vrijblijvend mee om te gaan. Op het terrein van de financiële verantwoording van de overheid is de laatste jaren veel verbeterd. Het is zaak dat de overheid voor de informatievoorziening de lat even hoog legt.

Met name de ministeries hebben de afgelopen jaren initiatieven genomen om de documentaire informatievoorziening te verbeteren. Maar verbeteringen hebben tijd nodig, zeker als het gaat om structurele aanpassingen. In dit verslag hebben wij daarom niet alleen gekeken naar de feitelijke stand van zaken, maar ook naar de inzet die geleverd wordt. Zorgelijk is de situatie bij de overige onderdelen van de centrale overheid. De kwaliteit van het archiefbeheer is daar gemiddeld genomen slecht en daarin lijkt vooralsnog geen verbetering te komen.

In dit verslag geven wij een algemeen beeld van de kwaliteit van het archiefbeheer bij de centrale overheid. Daarnaast belichten wij drie actuele en belangrijke thema's. Het eerste thema betreft de achterstanden in bewerking en overbrenging, die negatieve effecten hebben op het dagelijks beheer. Het tweede thema betreft digitaal archiefbeheer, omdat digitalisering leidt tot ingrijpende veranderingen in de documentaire informatievoorziening. Het derde thema gaat over kwaliteitszorg, dat een belangrijk instrument kan zijn om in de toekomst een kwalitatief goede en verantwoorde informatievoorziening te waarborgen.

Het verslag is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft de stand van zaken van het archiefbeheer bij de centrale overheid. De hoofdstukken 3, 4 en 5 behandelen afzonderlijk de thema's selectie en overbrenging, digitaal archiefbeheer en kwaliteitszorg. Deze hoofdstukken worden telkens afgesloten met aanbevelingen. Hoofdstuk 6 tenslotte gaat in op het toezicht zelf: welke ontwikkelingen doen zich daarin voor en welke handhavingsactiviteiten verrichtte de Rijksarchiefinspectie in 2000.

2 Kerngegevens over het archiefbeheer in 2000

In dit hoofdstuk publiceren wij de resultaten van de jaarlijkse vragenlijst die de Rijksarchiefinspectie onder bijna alle zorgdragers uitzet. Naast een verantwoording van het onderzoek bespreken wij de resultaten per thema.

2.1 Inleiding

De jaarlijkse rapportage vormt een belangrijke bron voor het jaarlijks verslag. Het levert de kerngegevens over het archiefbeheer bij elke zorgdrager. Hiermee zijn wij in staat jaarlijks een beeld op hoofdlijnen te geven van het veld. In aanvulling daarop streven wij er naar eenmaal in de vier jaar bij elke zorgdrager een doorlichting uit te voeren. Daarin toetsen wij het archiefbeheer en verifiëren tegelijkertijd de betrouwbaarheid van de jaarlijkse opgaven. Deze combinatie van opgaven door de zorgdrager en onze eigen waarneming vormen de basis voor het toezicht. Met de rapportage voldoen wij ook aan de wens van de Tweede Kamer dat zorgdragers jaarlijks aan de Rijksarchiefinspectie rapporteren.

De vragenlijst jaarlijkse rapportage is in het eerste kwartaal van 2001 uitgezet. In totaal schreven wij ruim 300 zorgdragers aan. Dat is 80 % van het totaal aantal zorgdragers.¹ De respons bedroeg bij het verstrijken van de deadline 75 % (vorig jaar 80 %).² Het percentage is iets lager dan vorig jaar, omdat wij vorig jaar soepeler zijn omgegaan met de deadline. De Rijksarchiefinspectie blijft aandringen op medewerking van alle zorgdragers. De beantwoording was over de gehele linie zorgvuldiger en nauwkeuriger dan vorig jaar.

Bij dit onderzoek baseren wij ons voornamelijk op de eisen en normen zoals die zijn vastgelegd in de Archiefwet 1995 en het Archiefbesluit 1995. Ook hebben wij gevraagd in hoeverre men op dit moment al voldoet aan de eisen die gesteld worden in de ministeriële regelingen, die binnenkort van kracht zullen worden. Het is immers niet verstandig de komst van die regelingen passief af te wachten.

Daarnaast hebben wij vragen gesteld over de organisatie van het archiefbeheer, die niet expliciet in de archiefwetgeving zijn geregeld maar wel van belang zijn voor een kwalitatief goed archiefbeheer. Het gaat hierbij om onder meer de volgende aspecten: regeling van verantwoordelijkheden, aanwezigheid van procedures, planmatig werken en de aanwezigheid van een kwaliteitszorgsysteem.

¹ Niet aangeschreven werden organisaties waarvan niet 100 % zeker is of zij overheidsorgaan zijn. Daarnaast werden de volgende groepen zorgdragers om pragmatische redenen niet aangeschreven: notarissen, apk-keuringstations, keuringsartsen scheepvaart, keuringsinstanties uitrusting zeeschepen en niet-openbare onderwijsinstellingen.

² Uiteindelijk bedroeg de repons 85 %.

In dit hoofdstuk behandelen wij de volgende aspecten:

- bestandsbeheer en archiefruimten
- selectie en vernietiging
- overbrenging
- digitaal archiefbeheer
- organisatie van het archiefbeheer

Het hoofdstuk eindigt met enkele aanbevelingen.

2.2 Bestandsbeheer en archiefruimten

De Archiefwet schrijft in artikel 3 voor dat archieven in goede, geordende en toegankelijke staat moeten worden gebracht en bewaard. Wij hebben onderzocht in hoeverre registratie en bestandsbeheer voldoende op orde zijn. Blijvend te bewaren bescheiden moeten, in afwachting van hun overbrenging, in speciale archiefruimten worden bewaard. Daarom hebben wij ook gekeken naar de voorzieningen om archieven op te slaan.

Van de onderzochte overheidsorganen geeft 36 % aan te beschikken over een volledig overzicht van de omvang en locatie van de archiefbestanden, en 33 % over een gedeeltelijk overzicht. Het aantal zorgdragers dat geheel geen overzicht heeft bedraagt onveranderd 30 %. Opmerkelijk is, dat een aantal zorgdragers dat vorig jaar een volledig inzicht hebben, dit jaar heeft ingevuld slechts gedeeltelijk inzicht te hebben. Het totaalbeeld is daarmee ongunstiger dan vorig jaar.

Van alle overheidsorganen zegt ruim 80 % te beschikken over een wettelijk voorgeschreven archiefruimte. Alleen bij de PBO-organen ligt dat percentage lager, namelijk op 58 %.

In de loop van 2001 wordt naar verwachting de ministeriële regeling van kracht die specifieke eisen stelt aan archiefruimten. Van de zorgdragers die over een eigen archiefruimte beschikken geeft 42 % aan dat hun archiefruimten op dit moment reeds geheel of gedeeltelijk aan de eisen van deze ministeriële regeling voldoen. De overige zorgdragers geven aan dat de ruimten niet voldoen, of men kan de vraag niet beantwoorden.

Van de zorgdragers weet 16 % niet in hoeverre de capaciteit van de depots is benut. Bij de ministeries ligt dit percentage op 33 %. Vorig jaar bedroegen de percentages 23 % resp. 38 %. Daarmee lijkt het inzicht over de hele linie iets verbeterd. Het zijn niettemin gegevens die elke zorgdrager beschikbaar moet hebben, en die situatie is nog lang niet bereikt.

Vorig jaar bleek bij bijna 40 % van de zorgdragers die cijfers over de bezettingsgraad leverden, dat de depots voor vier vijfde of meer bezet waren. Dit jaar ligt het percentage gemiddeld op 48 %. Bij een kwart is de capaciteit voor meer dan 90 % bezet.

Een groot aantal zorgdragers beschikt niet over een wettelijk vastgestelde vernietigings- of selectielijst. Zij hebben dus geen bevoegdheid archiefbescheiden te vernietigen. Bijna de helft van deze groep heeft meer dan 80 % van de depotcapaciteit benut. Er is een reëel risico dat bij plaatsgebrek bestanden worden opgeslagen op plaatsen die daarvoor niet geschikt zijn, waardoor de veilige en duurzame bewaring in gevaar komt. In

het ergste geval gaat men door het ruimtegebrek over tot ongeoorloofde vernietiging.

2.3 Selectie en vernietiging

Selectie en vernietiging vormen vitale onderdelen van het archiefbeheer. Dit aspect van beheer dient zorgvuldig te gebeuren, en bovendien met regelmaat. Anders ontstaan achterstanden in beheer die moeilijk zijn weg te werken. Voor de rechtszekerheid van de burger is van belang, dat datgene wat vernietigbaar is, ook daadwerkelijk conform de termijnen wordt vernietigd. Daarnaast is regelmatige selectie en vernietiging van belang om de toegankelijkheid van archiefbestanden te waarborgen. Voorwaarde is dat de zorgdrager beschikt over vastgestelde vernietigings- of selectielijsten.

Alle ministeries hebben selectie- en/of vernietigingslijsten. Daar staat tegenover dat in totaal 70 % van de zorgdragers over geen enkel wettelijk voorgeschreven selectie-instrument beschikt. Daaronder bevindt zich meer dan de helft van de Hoge Colleges van Staat, vrijwel alle PBO-organen en privaatrechtelijke ZBO's en 40 % van de publiekrechtelijke ZBO's. Dat is een ronduit dramatische situatie, waarin nauwelijks verbetering lijkt te komen. Dramatisch, omdat deze 70 % geen mogelijkheid heeft tot selecteren en geen bevoegdheid tot vernietigen.

Bij de zorgdragers die wel over een wettelijk vastgesteld selectie-instrument beschikken, is het van belang dat daarin alle activiteiten of onderdelen van de betreffende zorgdrager – in heden en verleden – zijn beschreven. Dit blijkt slechts bij 16 % van de publiekrechtelijke zorgdragers het geval te zijn. Ook hier gaf men vorig jaar met 45 % een veel te geflatteerd beeld.

Van de zorgdragers werkt 39 % aan de ontwikkeling van nieuwe selectielijsten. Bij de PBO-organen en privaatrechtelijke ZBO's is dat minder dan 20 %, terwijl van beide groepen 90 % geen enkel selectie-instrument heeft. Door deze groepen wordt dus absoluut onvoldoende inspanning verricht om de vereiste lijsten vast te stellen.

Tijdig en regelmatig onderhoud van selectielijsten is belangrijk om het selectie-instrument up-to-date te houden. Om dat te borgen is het belangrijk dat men een onderhoudsprocedure opstelt. Van de zorgdragers die over een selectielijst beschikken heeft slechts een kwart een dergelijke onderhoudsprocedure.

Vernietiging dient regelmatig en zorgvuldig plaats te vinden en achteraf te worden verantwoord. Desondanks blijkt slechts 28 % van de zorgdragers een schriftelijke procedure voor vernietiging te hebben. Hoge Colleges van Staat en ministeries scoren aanmerkelijk beter met 57 % respectievelijk 77 %. Van de zorgdragers die vorig jaar daadwerkelijk archief hebben vernietigd, beschikte meer dan de helft niet over een procedure. In totaal gaf men 44 maal een grondslag voor vernietiging aan, die archiefwettelijk niet is toegestaan. Dat kwam het meeste voor bij privaatrechtelijke ZBO's, maar ook bij PBO-organen en publiekrechtelijke ZBO's. Dat geeft aan dat er nog op grote schaal tegen de archiefwettelijke regels in archiefbescheiden worden vernietigd.

2.4 Overbrenging naar de Rijksarchiefdienst

De Archiefwet 1995 kent een verplichting om archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen over te brengen naar een archiefbewaarplaats. Dit moet uiterlijk dertig jaar na het opmaken of ontvangen van de bescheiden plaatsvinden. Een tijdige overbrenging is van groot belang voor het behoud, de beschikbaarheid en de openbaarheid van archiefbescheiden als cultuur-historisch erfgoed.

In 2000 zijn zorgwekkend weinig archieven overgebracht. In de vorige paragraaf gaven wij aan dat veel zorgdragers niet beschikken over een geldige selectie- of vernietigingslijst. Dat betekent in die gevallen dat men niet kan vaststellen welke bescheiden voor overbrenging in aanmerking komen. Feitelijke overbrenging is dan niet mogelijk. Daarnaast speelt een belangrijke rol dat men nauwelijks over plannings beschikt aanwezig zijn die een zorgvuldige overbrenging kunnen waarborgen.

In het verleden zijn grote achterstanden bij de bewerking en overbrenging van archiefbestanden ontstaan. Om verdere achterstanden te voorkomen en om tijdig de benodigde middelen te kunnen inzetten, is een planning onmisbaar. Het algemene beeld is slecht. Slechts 9 % van de zorgdragers beschikt over een planning voor de bewerking en overbrenging van archiefbestanden. De ministeries vormen een positieve uitzondering met 69 %. De ministeries hebben zich bovendien sterk verbeterd ten opzichte van vorig jaar, toen slechts 33 % aangaf over een planning te beschikken. De planning voor 2000 werd echter slechts in 30 % van de gevallen gehaald. De conclusie kan niet anders zijn dan dat er nauwelijks planmatig wordt gewerkt. Waar men aangeeft dat wel te doen, wordt niet of onvoldoende op die planning gestuurd.

Van de publiekrechtelijke zorgdragers geeft 31 % aan nog te beschikken over bescheiden van vóór 1945, die (voor zover bekend) geheel of gedeeltelijk voor overbrenging in aanmerking komen. Een kleine 60 % van deze zorgdragers beschikt nog over archiefbescheiden uit de periode 1945-1975 die geheel of gedeeltelijk moeten worden overgedragen.

Gezien de achterstanden en het gebrek aan plannings is het niet verwonderlijk dat een ruime meerderheid van de zorgdragers aangeeft niet te weten wanneer deze archiefbestanden zullen worden overgedragen. Voor de bestanden ouder dan 1945 is dat 57 % en voor de bestanden over de periode 1945-1975 zelfs 68 %. De ministeries geven een iets gunstiger beeld met 33 %, respectievelijk 39 %.

2.5 Digitaal archiefbeheer

Over digitaal archiefbeheer hebben wij in dit verslag een apart hoofdstuk opgenomen. Hier beperken wij ons tot de aanwezigheid van digitale archiefbestanden.

Van de zorgdragers zegt 46 % te beschikken over digitale archiefbescheiden, 33 % zegt geen digitale archiefbescheiden te hebben en 21 % weet het niet. Vergeleken met vorig jaar is dat een behoorlijke stijging. Toen zei nog maar 30 % van de zorgdragers digitale archiefbescheiden te beheren tegenover 57 % zonder digitale archieven. Deze stijging is vermoedelijk niet alleen een

gevolg van verdergaande digitalisering. Men lijkt zich ook meer te realiseren dat veel digitale bestanden ook archiefbescheiden zijn. Dat besef lijkt overigens nog lang niet overal aanwezig. Zorgelijk is dat 54 % van alle zorgdragers zegt geen digitale bestanden te beheren, dan wel geen opgave kan doen. Dat percentage lijkt onwaarschijnlijk hoog. Zo werkt praktisch elke overheidsorganisatie met digitale archiefbescheiden in de vorm van e-mail.

De concept ministeriële regeling over de geordende en toegankelijke staat (ex art. 12 Archiefbesluit 1995) stelt specifieke eisen aan digitale archiefbescheiden. Van de publiekrechtelijke zorgdragers geeft drie kwart aan deze ministeriële regeling geheel of gedeeltelijk te kennen. De regeling is op dit moment nog niet vastgesteld. Wel dient men zich uiteraard op de invoering voor te bereiden. Zo moet men een overzicht hebben van de inhoud, structuur en vorm van de digitale bestanden (art. 3). Van de zorgdragers die opgeven digitale bescheiden te beheren heeft 45 % een volledig overzicht en 39 % een gedeeltelijk overzicht van deze gegevens.

2.6 Organisatie van het archiefbeheer

De kwaliteit van het archiefbeheer wordt niet alleen door de feitelijke uitvoering bepaald. Ook een goede organisatie, voldoende middelen en adequate sturingsinstrumenten zijn belangrijk.

De Rijksarchiefinspectie heeft met name gekeken naar de volgende aspecten:

- inzet van personeel
- aanwezigheid van beheersregels
- aanwezigheid van een kwaliteitszorgsysteem

Inzet van personeel

Een professionele DIV-organisatie vereist voldoende personeel, dat ook de vereiste deskundigheid heeft.

Van de publiekrechtelijke organisaties zegt 60 % over voldoende personeel te beschikken. Bij 14 % zegt men een structureel tekort aan personeel te hebben. Onduidelijk is of dit een gevolg is van een toenemende vraag naar geschoold personeel, behoefte aan personeel met een andere dan de traditionele scholing, dan wel van een gebrek aan financiële middelen of krapte op de arbeidsmarkt.

Van alle publiekrechtelijke zorgdragers blijkt dat bij 1 % al het DIV-personeel en bij 39 % een deel over een archiefopleiding beschikt. Het is niet altijd nodig dat alle DIV-medewerkers beschikken over een specifieke archiefopleiding. Echter, bij 43 % van de zorgdragers beschikt niemand over een dergelijke opleiding. Dat is naar ons oordeel een slechte zaak.

Aanwezigheid van beheersregels

De archiefwetgeving wordt gevormd door het bouwwerk *Archiefwet 1995*, *Archiefbesluit 1995* en de in het Archiefbesluit aangekondigde ministeriële regelingen. De wetgever heeft er bewust voor gekozen de wetgeving te beperken tot hoofdlijnen en de zorgdrager te verplichten zelf aanvullende

regels te stellen. Het belang van dergelijke beheersregels is dat elke zorgdrager daarmee kan voorzien in regelgeving op maat, noodzakelijk om beter op de kwaliteit van het archiefbeheer te kunnen sturen.

Van de zorgdragers heeft iets meer dan 20 % beheersregels. Alleen de ministeries vormen een positieve uitzondering. Naar verwachting zal de situatie het komend jaar verbeteren. Van de zorgdragers die geen regeling hebben geeft 70 % aan, aan een regeling te werken. De helft daarvan is ook daadwerkelijk bezig, de andere helft 'oriënteert' zich en kan niet aangeven wanneer zij over een regeling zullen beschikken.

Procedures vormen een logisch vervolg op de interne regelgeving. De inspectie heeft getoetst in hoeverre zorgdragers beschikken over procedures voor acht verschillende beheersactiviteiten.³ Van alle zorgdragers blijkt 71 % geen enkele procedure te hebben vastgesteld, 15 % beschikt over één of twee procedures, de overige 14 % heeft er meer.

Aanwezigheid van een kwaliteitszorgsysteem

In hoofdstuk 5 gaan wij afzonderlijk in op het onderwerp kwaliteitszorg. Hier beperken we ons tot het presenteren van een aantal cijfers.

Van de ministeries zegt 31 % te beschikken over een kwaliteitszorgsysteem, bijna alle overige ministeries geven aan dit in ontwikkeling te hebben. Hier zijn de initiatieven van het ministerie van BZK op het gebied van kwaliteitszorg duidelijk zichtbaar. Bij de overige zorgdragers ligt het beeld namelijk aanmerkelijk ongunstiger: slechts 19 % van de zorgdragers werkt met een kwaliteitszorgsysteem, hetzij specifiek voor de DIV, hetzij een systeem waarin de DIV is opgenomen.

2.7 Samenvattend beeld

De resultaten van de jaarlijkse rapportage van de zorgdragers over het jaar 2000 geeft het beeld van een zorgwekkend slecht archiefbeheer. Ernstig is vooral dat veel zorgdragers een aantal basale werkzaamheden niet uitvoeren. Dit heeft in veel gevallen zeer negatieve gevolgen voor zowel de kwaliteit van het archiefbeheer als voor de verantwoording daarvan naar de samenleving.

- Het feit dat veel zorgdragers hun bestanden niet registreren, betekent dat geen inzicht bestaat in werkvoorraden. Hierdoor kan het werk niet goed worden gepland en kan over de voortgang ervan geen verantwoording worden afgelegd.
- Het ontbreken van selectielijsten leidt tot oplopen van achterstanden bij de overbrenging van archieven naar de Rijksarchiefdienst, of tot onrechtmatige vernietiging.
- Door het ontbreken van schriftelijke procedures voor vernietiging van archiefbescheiden is het moeilijk om achteraf te reconstrueren wat er precies is gebeurd, zodat over vernietiging van archieven niet goed verantwoording kan worden afgelegd.

Dit beeld wordt nog zorgwekkender als we ons realiseren dat veel zorgdragers geen organisatorische maatregelen hebben getroffen om de

³ Organisatieverandering, onderhoud beheersregels, onderhoud selectielijsten, overbrenging, verhuizing, vernietiging, vervanging, vervreemding.

bestaande situatie structureel te verbeteren. Zo zijn archiefbeheersregels en plannings voor overbrenging van archieven naar de Rijksarchiefdienst in veel gevallen afwezig. Vaak ontbreken schriftelijke procedures in situaties waarin zorgvuldigheid van groot belang is, bijvoorbeeld bij het onderhoud van selectielijsten. Dat weinig zorgdragers op dit moment beschikken over een functionerend systeem van kwaliteitszorg is te billijken, omdat de aandacht daarvoor in het algemeen in organisaties pas vrij recent is ontstaan. Wel is het jammer dat velen er kennelijk nog niet van overtuigd zijn dat kwaliteitszorg kan helpen om structurele verbeteringen te realiseren en daarom nog niet werken aan de ontwikkeling van een kwaliteitszorgsysteem.

Hoewel de situatie bij de ministeries ook nog veel beter kan, valt op dat de kwaliteit van het archiefbeheer daar hoger is dan bij met name PBO-organen en privaatrechtelijke ZBO's. Ook de verwachting voor de toekomst is bij de ministeries gunstiger. Zo zijn er gezamenlijke afspraken gemaakt om een systeem van kwaliteitszorg in te voeren, en wordt er overleg gevoerd over de aanpak bij het wegwerken van achterstanden bij de overbrenging van archieven. Feitelijke effecten van dit soort acties zullen uiteraard pas na enige tijd zichtbaar zijn. De combinatie van initiatieven van het coördinerende ministerie van BZK en het commitment van het verantwoordelijk management (met name de plaatsvervangende secretarissen-generaal) hebben bij deze initiatieven hun vruchten afgeworpen.

2.8 Aanbevelingen

De inspectie adviseert dat specifiek in de richting van ZBO's en PBO-organen actie wordt ondernomen om het archiefbeheer te verbeteren. De inspectie heeft de indruk dat het in de praktijk niet altijd duidelijk is wie voor dit soort acties primair verantwoordelijk is: OCenW als het verantwoordelijke ministerie voor de regelgeving op het terrein van het archiefbeheer, dan wel de ministeries op wiens beleidsterrein ZBO's en PBO-organen opereren. De inspectie stelt in ieder geval voor dat het ministerie van OCenW het initiatief neemt voor overleg met de andere ministeries. In dit overleg kan een taakverdeling worden vastgesteld en kan worden afgesproken welke initiatieven zullen worden ontwikkeld. Ook kan worden gezien welke specifieke rol het ministerie van BZK zou kunnen spelen, gezien de projecten die dit ministerie op het gebied van archiefbeheer coördineert. Het zou goed zijn als de ervaringen die in die projecten worden opgedaan ook ten goede zouden komen aan ZBO's en PBO-organen. Verder is de inspectie er voorstander van om na te gaan hoe de CAS voor ZBO's en PBO-organen een rol kan spelen.

De inspectie zal zelf een bijdrage blijven leveren in de vorm van voorlichting aan ZBO's en PBO-organen.

3 Selectie en overbrenging

Terwijl de informatievoorziening zich razendsnel vernieuwt, worstelt de centrale overheid nog met grote achterstanden in het traditionele archiefbeheer. In 1988 luidde de Algemene Rekenkamer de noodklok over de grote achterstanden bij het rijk. De Rekenkamer rapporteerde over twee soorten achterstanden, die sterk met elkaar samenhangen:

- de bewerking van archieven aan de hand van vernietigingslijsten;
- de overbrenging van archieven naar de Rijksarchiefdienst.

De verkorting van de overbrengingstermijn van vijftig naar twintig jaar vereiste een extra inhaalslag. Daarom hebben Rijksarchiefdienst en ministeries in 1991 het samenwerkingsproject PIVOT opgezet. De naam PIVOT staat voor Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn. De belangrijkste doelstellingen waren:

- de bestaande achterstanden in selectie, bewerking en overbrenging van archiefbestanden wegwerken;
- een nieuw selectie-instrumentarium ontwikkelen om a. de achterstanden weg te werken, en b. te voorkomen dat nieuwe achterstanden zouden ontstaan.

Het PIVOT-project loopt op 30 april 2001 af. Met het oog daarop heeft het ministerie van OCenW een externe evaluatie van het project laten uitvoeren, die in juni 2000 is afgerond.⁴

De Rijksarchiefinspectie heeft in dit hoofdstuk met name gekeken in hoeverre de achterstanden in bewerking en overbrenging zijn ingelopen. Daarnaast beschrijft dit hoofdstuk het gewenste vervolgtraject. Het selectie-instrumentarium dat door PIVOT is ontwikkeld blijft hier buiten beschouwing. Wij zullen hiernaar in 2002 onderzoek doen.

In paragraaf 3.1 van dit hoofdstuk bespreken we in hoeverre de doelstellingen van het PIVOT-project zijn gerealiseerd. In paragraaf 3.2 gaan wij in op de doelstelling die naar ons oordeel voor de komende jaren nagestreefd moet worden. Vervolgens beschrijven we in paragraaf 3.3 welke aanpak daarbij gewenst is. Over de wijze waarop het vaststellen en onderhouden van selectielijsten structureel vorm kan krijgen, gaat paragraaf 3.4. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele aanbevelingen.

3.1 Realisatie van de PIVOT-doelstellingen

De eerste doelstelling van het PIVOT-project was het wegwerken van de bestaande achterstanden in selectie, bewerking en overbrenging van archiefbestanden bij het Rijk. Deze doelstelling is niet gehaald. In het evaluatierapport stelt men dat ook uitdrukkelijk vast. In dit verband constateert men terecht dat de doelstellingen aan het begin van het project

⁴ De handelingen gewaardeerd. Evaluatie van het Project Invoering Verkorting Overbrengings Termijn (PIVOT), Den Haag juni 2000.

onvoldoende expliciet waren gemaakt.⁵ Men gaat er van uit dat de achterstand in 2006 alsnog zal zijn weggewerkt.⁶

De tweede doelstelling was een nieuw selectie-instrumentarium te ontwikkelen om achterstanden weg te werken en nieuwe achterstanden te voorkomen. Dit doel is evenmin gerealiseerd. Slechts twintig procent van de geplande selectielijsten is vastgesteld en gepubliceerd. In het evaluatierapport wordt de verwachting uitgesproken dat in 2006 ongeveer de helft van alle selectielijsten zal zijn gepubliceerd.⁷

Een paar jaar geleden verliet de projectorganisatie het standpunt dat de achterstand uitsluitend met nieuw vastgestelde selectielijsten moest worden weggewerkt. Ook bestaande vernietigingslijsten werden gebruikt, en zullen moeten worden gebruikt om de achterstanden in bewerking te bestrijden. Het PIVOT-instrument is dus niet in alle gevallen het meest geëigende instrument gebleken om de achterstanden weg te werken.

Opmerkelijk is dat in de doelstellingen het element continuïteit ontbreekt. Nu het einde van de projectperiode is bereikt, blijkt dat een groot aantal vragen nog niet is beantwoord. Hierdoor komt de continuïteit van het project in gevaar. We doelen op vragen als:

- Wordt het opstellen van selectielijsten na de afronding van het PIVOT-project volledig de verantwoordelijkheid van de individuele zorgdragers of is coördinatie wenselijk?
- Beschikken de zorgdragers over voldoende deskundigheid op dit gebied?
- Hoe kan de Rijksarchiefdienst de opgedane ervaring en deskundigheid overdragen of inzetten?
- Hoe waarborgen we het periodieke onderhoud van selectielijsten?
- Voldoen de bestaande procedures als het gaat om actualisatie van lijsten?

3.2 Nieuwe doelstelling

Wettelijke termijn

De Archiefwet 1995 geeft zorgdragers maximaal tien jaar de tijd om de archiefbescheiden ouder dan twintig jaar over te dragen. Dat betekent dat de achterstanden uiterlijk 31 december 2005 moet zijn ingelopen. Alle overheidsarchieven tot 1976 moeten op die datum op grond van een vernietigings- of selectielijst bewerkt zijn, en zijn overgebracht naar de Rijksarchiefdienst. Hoewel dat enig respijt geeft ten opzichte van de oorspronkelijke projectdoelstelling van PIVOT, is verder uitstel dan 2005 wettelijk niet toegestaan. Die wettelijke termijn geldt niet alleen voor de ministeries en Hoge Colleges van Staat maar voor alle zorgdragers van de centrale overheid. De doelstelling voor de komende jaren zal uitdrukkelijk op de gehele centrale overheid zijn gericht.

Haalbaarheid

Het zal van alle partijen veel inzet vragen om de achterstanden tijdig in te lopen. De totale achterstand omvat immers ook de werkvoorraad van alle

⁵ Idem, pag. 40.

⁶ Idem, pag. 87.

⁷ Idem, pag. 87.

andere organen van de centrale overheid. Bovendien zijn de beschikbare cijfers over de werkvoorraden naar alle waarschijnlijkheid te laag. Zoals wij in hoofdstuk 2 al aangaven heeft 60 % van de zorgdragers geen volledig beeld over de archieven die zij beheren. In dat verband sluiten wij niet uit dat de werkvoorraden groter zijn dan nu wordt aangenomen. Er zal daarom alsnog inzicht in de werkvoorraden moeten komen.

De bewerkingscapaciteit zal een stuk groter moeten zijn dan in het evaluatierapport is berekend, omdat daarin de archieven van ZBO's en PBO-organen niet zijn meegenomen. Uit het evaluatierapport blijkt dat de bewerkingscapaciteit alleen al voor de ministeries de komende vijf jaar met circa 40 % moet worden vergroot, hetzij bij de CAS, hetzij bij de ministeries en Hoge Colleges van Staat zelf. Het aantal adviezen van de Raad voor Cultuur zal met eenzelfde percentage moeten worden verhoogd. Het rapport geeft geen uitsluitel over de vraag of aan deze voorwaarden voldaan kan worden. De Raad voor Cultuur geeft aan dat de advisering in de toekomst mogelijk meer op hoofdlijnen kan plaatsvinden, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.⁸ Onduidelijk is hoeveel adviezen per jaar de Raad dan zou kunnen uitbrengen.

3.3 Gewenste aanpak wegwerken achterstanden

Naar het oordeel van de Rijksarchiefinspectie zijn de volgende aspecten van belang om de achterstanden bij de centrale overheid alsnog succesvol in te lopen:

- vaststelling achterstanden;
- heldere verdeling van verantwoordelijkheden;
- heldere planning en control op basis van betrouwbare cijfers;
- behoud van kennis en deskundigheid;
- verantwoording over voortgang en realisatie.

Wij lichten deze punten afzonderlijk toe.

Vaststelling achterstanden

In de eerste plaats is het dringend gewenst de omvang van de achterstanden opnieuw vast te leggen, zoals ook in het evaluatierapport is bepleit. Daarbij dien alle zorgdragers van de gehele centrale overheid betrokken te worden.

Om ervoor te zorgen dat alle overheidsarchieven tijdig bewerkt en overgebracht worden, moet men nagaan voor welke beleidsterreinen en/of overheidsorganen nog helemaal geen vernietigings- of selectielijsten beschikbaar zijn. Die witte vlekken zullen alsnog in beeld gebracht moeten worden. Het vaststellen van deze selectielijsten zal prioriteit moeten hebben, omdat bewerking van de betreffende bestanden anders niet mogelijk is.

Het verdient verder aanbeveling dat bij deze inventarisatie wordt onderzocht in hoeverre de ZBO's en PBO-organen kunnen profiteren van de kennis van en ervaring van de ministeries waaraan zij gelieerd zijn. Veel van deze

⁸ Brief van de Raad voor Cultuur van 12 maart 2001 aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, waarin de Raad advies uitbrengt over het rapport De handelingen gewaardeerd etc.

organisaties zijn kleinschalig of ze vallen maar voor een klein deel van hun taken onder de Archiefwet 1995. Het is voor hen vaak moeilijk de vereiste kennis en deskundigheid op te doen en vast te houden. Het lijkt dan niet effectief om van al deze zorgdragers te vragen zelfstandig selectielijsten te ontwerpen. Het vereist van de ministeries in elk geval dat zij het opstellen van selectielijsten en onderliggende onderzoeken zorgvuldig afstemmen met de aan hen gelieerde ZBO's. Wij adviseren het ministerie van OCenW hierover met de andere ministeries te overleggen.

Tenslotte dient de kwaliteit van bestaande vernietigingslijsten tijdens deze inventarisatie te worden onderzocht. Formeel gezien kan bewerking ook plaatsvinden met geldige vernietigingslijsten, maar wij zijn van oordeel dat die vernietigingslijsten dan wel van goede kwaliteit moeten zijn. Indien een vernietigingslijst kwalitatief onvoldoende is, zal de zorgdrager deze moeten vervangen door een nieuwe selectielijst.

Naast een overzicht van de benodigde selectielijsten is een betrouwbare inventarisatie noodzakelijk van alle archieven die vóór 2006 bewerkt moeten worden.

Heldere verdeling van verantwoordelijkheden

De verdeling van verantwoordelijkheden is normaal gesproken als volgt:

- Zorgdragers zijn primair zelf verantwoordelijk voor het opstellen van selectielijsten en voor de tijdige overbrenging naar een archief-bewaarplaats.
- De Algemene Rijksarchivaris (en voor deze het Algemeen Rijksarchief) speelt een belangrijke rol bij het vaststellen van de selectielijsten.
- Het Algemeen Rijksarchief en de Rijksarchieven in de provincie nemen de archieven over, conform de gemaakte afspraken.
- Voor de ministeries vervult het ministerie van BZK een faciliterende rol.

Gezien het in paragraaf 3.2. geschetste probleem stellen wij voor dat het Algemeen Rijksarchief de coördinatie krijgt bij de totstandkoming van alle in het kader van PIVOT geplande selectielijsten, en van alle overige nog vast te stellen selectielijsten voor de centrale overheid. Het Algemeen Rijksarchief zou die rol kunnen vervullen tot aan het moment dat alle zorgdragers over de vereiste selectielijsten beschikken. Het voordeel van deze tijdelijke coördinerende rol is dat in de fase waarin nog niet voor alle beleidsterreinen selectielijsten zijn vastgesteld, er één partij is die het totaaloverzicht heeft. Die rol houdt uitdrukkelijk niet in, dat het Algemeen Rijksarchief dan ook de totale verantwoordelijkheid draagt. Elke zorgdrager blijft primair zelf verantwoordelijk voor het opstellen van de vereiste selectielijsten.

Het verdient aanbeveling dat het Algemeen Rijksarchief in overleg met de zorgdragers een volledig overzicht maakt van de nog vast te stellen selectielijsten.

Daarnaast moet feitelijke bewerking en overbrenging van de archief-bestanden plaatsvinden. De regie behoort hier bij elke afzonderlijke zorgdrager te liggen.

Dit voorstel wijkt af van de suggesties die het evaluatierapport biedt. Daarin wordt geen onderscheid gemaakt tussen het vaststellingstraject van de selectielijsten en het feitelijke bewerkingstraject.

Heldere planning en control op basis van betrouwbare cijfers

Selectielijsten. Per selectielijst dient een maximale doorlooptijd te worden bepaald, plus een maximale termijn tussen formele vaststelling en feitelijke implementatie. Over die planning kan het Algemeen Rijksarchief harde afspraken maken met de afzonderlijke zorgdragers. Dit resulteert dan in een gedetailleerd meerjarenplan voor de vaststelling van nieuwe selectielijsten dat door alle betrokkenen wordt onderschreven. Daarnaast adviseren we het Algemeen Rijksarchief en de Raad voor Cultuur nogmaals te bekijken of het adviestraject efficiënter kan, uiteraard met behoud van de vereiste zorgvuldigheid.

Bewerking. Het wegwerken van de achterstanden mag niet ten koste gaan van de reguliere activiteiten, waardoor opnieuw achterstanden zouden ontstaan. Het is raadzaam beide trajecten gescheiden te houden, bijvoorbeeld door het wegwerken van achterstanden projectmatig aan te pakken. Zowel de inzet van middelen hiervoor, als de voortgang en realisatie dienen zichtbaar te zijn en afzonderlijk te worden verantwoord.

Behoud van kennis en deskundigheid

In het PIVOT-project heeft het Algemeen Rijksarchief een schat aan kennis en ervaring opgedaan. In het vervolotraject dienen deze kennis en deskundigheid, met inachtneming van ieders verantwoordelijkheid, beschikbaar te blijven.

Verantwoording over voortgang en realisatie

Het verdient aanbeveling dat elke zorgdrager aan de hand van plannen jaarlijks aan de Rijksarchiefinspectie over de voortgang rapporteert. Wij rapporteren vervolgens jaarlijks aan de minister van OCenW.

3.4 Nieuwe selectielijsten en onderhoud bestaande lijsten

In het bovenstaande is nog geen rekening gehouden met de structurele werkzaamheden ten aanzien van selectielijsten. Het opstellen en onderhouden van selectielijsten vraagt coördinatie tussen zorgdragers, in het bijzonder bij beleidsterreinen waar meerdere zorgdragers een taak hebben. Dat geldt zowel voor ministeries onderling als tussen ministeries en zelfstandige bestuursorganen. In dit kader zijn al initiatieven genomen tot het opzetten van een Handelingenbank. In deze Handelingenbank zullen alle handelingen van de centrale overheid worden opgenomen.

Een selectielijst moet zo actueel mogelijk te zijn. De status van archiefbescheiden (te bewaren respectievelijk op termijn vernietigbaar) dient immers in een zo vroeg mogelijk stadium te worden bepaald. Er moet daarom duidelijkheid komen over de vraag hoe eenmaal vastgestelde selectielijsten periodiek op een zorgvuldige maar wel vlotte wijze kunnen worden geactualiseerd.

De verantwoordelijkheid voor het onderhoud van een Handelingenbank en de coördinatie van het opstellen en onderhouden van selectielijsten hoort primair bij de zorgdragers te liggen. Daarin zou het ministerie van BZK, en in het bijzonder de CAS, een faciliterende rol kunnen vervullen. De Rijksarchiefinspectie is van mening dat de CAS in dat geval ook de rol van kenniscentrum zou kunnen vervullen, zoals het Algemeen Rijksarchief dat

ten aanzien van de methodiek kan zijn. Op die manier kunnen zorgdragers optimaal van de aanwezige deskundigheid gebruik maken. Dat doet recht aan de onderscheiden rollen die het ministerie van BZK respectievelijk het ministerie van OCenW hebben.

De coördinerende rol van het Algemeen Rijksarchief in het aststellingstraject van selectielijsten zou daarbij ongewijzigd kunnen blijven.

3.5 Aanbevelingen

Aan het eind van dit hoofdstuk worden de belangrijkste aanbevelingen nog eens samengevat.

1. De achterstanden in bewerking en overbrenging van archiefbescheiden uit de periode vóór 1975 zullen uiterlijk eind 2005 moeten zijn weggewerkt. De Archiefwet laat verder uitstel niet toe. Deze termijn geldt voor alle zorgdragers, dus ook voor ZBO's en PBO-organen.
2. Startpunt bij het wegwerken van de achterstanden is het vaststellen van de omvang van de werkvoorraden.
3. Op basis daarvan worden plannings opgesteld met meetbare doelen en tussendoelen.
4. Alle zorgdragers rapporteren jaarlijks over de voortgang aan de Rijksarchiefinspectie. De Rijksarchiefinspectie brengt elk jaar verslag uit aan de minister van OCenW.
5. Belangrijk is een heldere verdeling van verantwoordelijkheden. De zorgdragers zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de eigen selectielijsten en het wegwerken van achterstanden in bewerking en overbrenging. De Rijksarchiefdienst is verantwoordelijk voor het verloop van het totale vaststellingstraject voor de selectielijsten, en stemt dat af met de zorgdragers. Het ministerie van BZK kan daarin een faciliterende rol spelen.
6. Het verdient aanbeveling dat het Algemeen Rijksarchief een coördinerende rol houdt bij het opstellen van selectielijsten, totdat alle zorgdragers van de centrale overheid over de vereiste lijsten beschikken.
7. Het verdient aanbeveling dat de kennis en deskundigheid van het Algemeen Rijksarchief voor alle betrokkenen beschikbaar blijft. Dit uiteraard met inachtneming van ieders eigen verantwoordelijkheid.
8. Het ministerie van OCenW overlegt met de andere ministeries om te bezien hoe ook ZBO's en PBO-organen ondersteuning zouden kunnen krijgen bij het wegwerken van achterstanden.
9. Er worden tijdig voorzieningen getroffen om het opstellen van nieuwe selectielijsten en het onderhouden van bestaande lijsten structureel goed te laten verlopen. De CAS zou in de nabije toekomst ten behoeve van de zorgdragers de Handelingenbank kunnen onderhouden, het onderhoud van selectielijsten kunnen coördineren en op dit gebied, naast het Algemeen Rijksarchief, als kenniscentrum kunnen functioneren.

4 Digitaal archiefbeheer

De digitalisering van de overheid bevindt zich in een stroomversnelling. Dat komt deels omdat de snelle ontwikkelingen in de techniek steeds meer en aantrekkelijker toepassingsmogelijkheden bieden. De overheid voert daarin een ambitieus beleid, onlangs in een artikel kernachtig samengevat als de 'glasvezeldemocratie'.⁹ Daarbij werd de volgende kanttekening gemaakt. Op beleidsniveau is een ware revolutie aan de gang in het denken over de rol en de positie van de overheid in een elektronische omgeving. In de praktijk daarentegen worden slechts aarzelende stappen gezet, die niet meer dan zijn dan evolutionaire stappen.¹⁰ In hetzelfde artikel wordt verwezen naar de uitspraak van de algemene rijksarchivaris dat de overheidsadministratie en –archivering onvoldoende is toegerust voor een elektronische samenleving.¹¹

Digitaal archiefbeheer moet in principe aan dezelfde spelregels voldoen als de traditionele archiefbescheiden in papieren vorm. Dat vereist nieuw en extra beleid. De vraag in het kader van dit verslag is in hoeverre in het afgelopen jaar verbetering is opgetreden

In dit hoofdstuk volgt in paragraaf 4.1 eerst een beschrijving van de ontwikkelingen die zich op het gebied van digitale informatievoorziening en digitaal archiefbeheer voordoen. In paragraaf 4.2 gaan wij in op de vraag wat de stand van zaken is met betrekking tot een verantwoord digitaal archiefbeheer. In paragraaf 4.3 belichten wij de ondersteuning die daarbij geboden kan worden. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal aanbevelingen.

4.1 Digitale ambities van de rijksoverheid

De overheid is zeer ambitieus als het gaat om digitalisering. Zo is het streven er op gericht te verzekeren dat overheidsinformatie voor burgers, overheden en bedrijven zo breed mogelijk toegankelijk en beschikbaar komt. Onderdeel hiervan vormt ook informatie waartoe toegang bestaat op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).¹² Daarnaast wordt een betere publieke dienstverlening beoogd. Het streven van de regering is er op gericht in 2002 een kwart van de overheidsdienstverlening digitaal te laten verlopen.¹³ Tot slot streeft men naar een goed functionerende en betrouwbare informatie-infrastructuur binnen de openbare sector.

⁹ Prof. Mr J.E.J. Prins, E-overheid: Evolutie of revolutie?, in: Nederlands Juristenblad, n2 11, 16 maart 2001.

¹⁰ Idem, pag. 517.

¹¹ Hollands Dagboek, NRC Handelsblad 16 december 2000.

¹² Uitgewerkt in de beleidsnota *Naar optimale beschikbaarheid van overheidsinformatie*. Tweede Kamer vergaderjaar 1999-2000, 26 387, nr 7.

¹³ Onder meer het programma Overheidsloket 2000. In de beleidsnota Contract met de toekomst heeft de minister voor GSI zijn visie op de elektronische relatie tussen overheid en burger verder uitgewerkt. Het sluit aan op de punten uit het actieprogramma Elektronische overheid. Zie ook Contract met de toekomst. Een visie op de elektronische relatie overheid-burger. Mei 2000.

In nauw verband hiermee staat het advies van de commissie 'Grondrechten in het digitale tijdperk'. Deze commissie bracht onlangs advies uit aan de regering over aanpassing van grondrechten met het oog op ontwikkelingen in de ICT.¹⁴ Op basis van de voorstellen van deze commissie wil het Kabinet in de Grondwet een nieuw grondrecht opnemen. Dit grondrecht geeft iedere burger recht op toegang tot de informatie die bij de overheid berust. De overheid draagt zorg voor de toegankelijkheid van deze informatie.

De overheid verplicht zich hiermee, op eigen initiatief bij de overheid berustende informatie toegankelijk te maken. Dat betekent dat informatie die in juridische zin openbaar is, ook feitelijk nageslagen moet kunnen worden door de burger. Het gaat daarbij om kenbaarheid, vindbaarheid, beschikbaarheid, hanteerbaarheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duidelijkheid van de informatie.

4.2 Stand van zaken

In deze paragraaf bekijken wij in hoeverre de centrale overheid de digitalisering op een duurzame wijze en conform wet- en regelgeving realiseert. Dat doen we aan de hand van de volgende aspecten:

- Regelgeving. In de eerste plaats zijn een goed wettelijk kader en actieve voorlichting daarover van belang.
- Coördinatie en afstemming. Zorgdragers en de coördinerende ministeries van BZK en OCenW zullen nauw moeten samenwerken. Het vraagstuk vraagt om een gemeenschappelijke benadering.
- Kennis- en instrumentontwikkeling. Overheidsbreed moet men kennis over en ervaring met duurzame digitale oplossingen opdoen. Ook moeten praktische instrumenten worden ontwikkeld.
- Integratie met bedrijfsprocessen. Digitalisering noodzaakt tot integratie met bedrijfsprocessen. Het is essentieel dat die aansluiting wordt gevonden. Het vraagt een andere rol en stelt andere eisen aan de DIV.

Regelgeving

Sinds 1998 werkt het ministerie van OCenW aan specifieke regelgeving voor digitale archiefbescheiden. In 2001 zal de minister van OCenW de ministeriële regeling vaststellen over de geordende en toegankelijke staat van archiefbescheiden (ministeriële regeling ex art. 12 Archiefbesluit 1995). Inmiddels heeft de Raad voor Cultuur over de conceptregeling geadviseerd. Het vaststellingstraject duurt naar ons oordeel erg lang. In het jaarlijks verslag over 1999 drongen wij al aan op spoedige vaststelling. Het is immers van groot belang dat het veld kan beschikken over een specifiek kader voor het beheer van digitale archiefbescheiden. Daar bestaat ook grote behoefte aan.

Wij zullen de komende periode nauwlettend volgen hoe de regeling in de praktijk uitwerkt, en in hoeverre deze op alle punten uitvoerbaar en handhaafbaar is.

¹⁴ Rapport van de Commissie Grondrechten in het digitale tijdperk van 24 mei 2000.

Het ministerie bereidt een voorlichtingstraject voor. Dit traject betreft zowel deze als de twee andere ministeriële regelingen, die men op basis van het Archiefbesluit 1995 gaat vaststellen. De Rijksarchiefdienst zal een uitgebreid voorlichtings-, trainings- en implementatietraject verzorgen. Het is de bedoeling dat dit traject in oktober 2001 van start gaat.

Het voorgenomen voorlichtingstraject over de regeling ziet er goed uit. Het richt zich op verschillende doelgroepen en niveau's, zowel management als uitvoering. Het traject biedt naast de feitelijke voorlichting over de regeling ook ruime mogelijkheden tot kennisoverdracht en discussie over de praktische toepassing.

De kwaliteit van de voorlichting en ondersteuning zal bepalend zijn voor het succes van de implementatie van de regeling door zorgdragers. De Rijksarchiefinspectie zal de komende periode nauwlettend volgen hoe de regeling in de praktijk uitwerkt, en in hoeverre zij uitvoerbaar en handhaafbaar is.

Coördinatie en afstemming

Inmiddels bestaat er een aantal nuttige platforms en overlegorganen. In 2001 zal het ministerie van BZK samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de gezamenlijke ICT-implementatie-organisatie Stichting ICTU oprichten.¹⁵ ICTU houdt zich ook specifiek bezig met digitale duurzaamheid. Op Rijksniveau bestaat sinds 2000 het ICT-Beraad. Dit overlegorgaan is voor een belangrijk deel samengesteld uit de plaatsvervangend secretarissen-generaal. Het ICT-beraad fungeert tevens als Raad van Advies voor ICTU.

Het ministerie van BZK voorziet een ontwikkeling van de traditionele papieren archivering, via een hybride tussenperiode naar een volledig elektronische overheid. Met name met het oog hierop heeft het ministerie een beleidsnota geschreven over de eisen aan de documentaire informatievoorziening en archiefbeheer.¹⁶ Eind 2000 zijn deze voorstellen in het ICT-Beraad besproken en positief ontvangen. Wij missen in de nota echter een analyse hoe de kloof tussen de huidige situatie en gewenste situatie effectief overbrugd kan worden.

Kennis- en instrumentontwikkeling

Het ministerie van BZK werkt aan het formuleren van kaders en functionele eisen voor de recordkeeping-functie. Dat is het geheel van procedures, normen, hardware en software die nodig zijn om digitale archiefbestanden volledig, authentiek, betrouwbaar en beschikbaar te maken. Daarnaast werkt men aan een systematiek van kwaliteitszorg, omdat die als essentieel wordt beschouwd om de overgang van papier naar digitaal beheerst te laten verlopen. In hoofdstuk 5 gaan wij afzonderlijk op kwaliteitszorg in.

De Rijksarchiefdienst beheert momenteel nog geen archiefbestanden die in digitale vorm zijn overgedragen. De dienst bereidt zich daar wel op voor door middel van het project Digitaal Depot. Dit project richt zich op de ontwikkeling van bewaarstrategieën voor digitale archiefbescheiden en een infrastructuur voor het beheer van digitale archiefbescheiden die voor blijvende bewaring in aanmerking komen.

¹⁵ Staten-Generaal, vergaderjaar 2000-2001, 27 510, nrs 113 en 1.

¹⁶ Op weg naar de e-polder. Het ontwikkelen en implementeren van een duurzame en efficiënte elektronische overheid, november 2000.

Een operationeel digitaal depot lijkt op dit moment nog niet noodzakelijk. Wel is het gewenst op korte termijn zodanig inzicht te hebben in de opzet dat duidelijk is welke voorzieningen in de dynamische fase moeten worden getroffen. Daarnaast verdient het aanbeveling op korte termijn praktijkervaring op te doen met de overbrenging van digitale archiefbestanden. Met name in deze eerste fase van ontwikkeling kunnen de praktijkervaringen inzichten verschaffen om de infrastructuur te verbeteren. In dat opzicht is een actieve rol van de Rijksarchiefdienst gewenst. De hiertoe vereiste samenwerking met het ministerie van BZK lijkt goed te werken.

Integratie met bedrijfsprocessen

Een goed beheer van digitale archieven is alleen mogelijk als het archiefbeheer van het begin af aan wordt geïntegreerd in de bedrijfsprocessen. DIV-medewerkers zullen nauw moeten samenwerken met organisatieonderdelen die de bedrijfsprocessen organiseren. Dit aspect moet in concrete digitaliseringsprojecten expliciet worden meegenomen. Er wordt al ervaring opgedaan met het integreren van het archiefbeheer in de reguliere bedrijfsprocessen, maar voor zover ons bekend gebeurt dat nog heel weinig. Duidelijk is in ieder geval dat DIV-medewerkers in de toekomst een andere rol zullen spelen en dat vereist andere deskundigheden. Om duidelijk te krijgen wat die deskundigheden zijn, werken de erfgoedkoepel Diva en het ministerie van BZK samen aan het opstellen van competentieprofielen voor DIV-functies. De bedoeling is dat deze in 2001 beschikbaar komen.

4.3 Ondersteuning en handhaving

In de praktijk benadert men zowel het ministerie van BZK, de Rijksarchiefdienst als de Rijksarchiefinspectie met de meest uiteenlopende vragen over digitaal archiefbeheer. Meestal gaan de vragen over praktische toepassingsmogelijkheden. Daarnaast valt op dat een aantal overheidsorganisaties in principe wel wil overgaan tot enige vorm van digitalisering, maar geen idee heeft op welke wijze zij dit moeten aanpakken. Dat geeft aan hoe basaal de behoeften van overheidsinstellingen zijn op het gebied van digitaal archiefbeheer. Andere overheidsorganen zijn heel initiatiefrijk en praktisch, maar zij houden bij de ontwikkeling of aanschaf van systemen niet altijd rekening met de archiefwettelijke eisen.

Het verdient daarom aanbeveling om, in principe tijdelijk, een expertisecentrum in te stellen. Dit expertisecentrum zou een onafhankelijke positie moeten hebben en beschikbaar zijn voor alle overheidslagen. De kerntaak van dit centrum zou kunnen zijn om normensets te ontwikkelen, te onderhouden en te actualiseren, digitale praktijktoepassingen van overheden te toetsen aan de regelgeving en normensets en 'best-practices' aan te bevelen. Het expertisecentrum zou vanuit die rol ook aanbevelingen kunnen doen voor een verdere invulling of aanscherping van de Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden. Bij dit alles zou men uitdrukkelijk gebruik moeten maken van standaards en regelingen die internationaal al zijn ontwikkeld. Tegelijk zou het centrum kunnen werken aan het ontwikkelen van een systeem van certificering. Op basis daarvan kan de Raad van Accreditatie één of meer certificerende instellingen toelaten.

Het accent ligt daarmee in de eerste jaren op ontwikkeling, voorlichting en ondersteuning. Dat is van wezenlijk belang in een fase waarin de oplossingen voor duurzaam digitaal archiefbeheer nog niet zijn uitgekristalliseerd. Er ontstaat dan een krachtige wisselwerking tussen regelgeving, praktische vertaling en de feitelijke praktijk. Deze constructie komt sterk tegemoet aan de vraag in het veld naar praktische handreikingen en ondersteuning.

Na deze ontwikkelfase kan certificering de nodige waarborgen creëren dat de regelgeving op zorgvuldige wijze wordt nageleefd. Certificering vormt daarmee een uitstekende ondersteuning van het archiefwettelijk toezicht. De toezichthouders kunnen zich concentreren op het toetsen van de certificerende instanties, de gebruikte normen en het certificeringsproces en op de vraag of en wanneer overheidsorganen zijn gecertificeerd.

Zonder het beoogde expertisecentrum zal de invoering en naleving van de regeling naar onze verwachting van onvoldoende kwaliteit zijn. Handhaving is in die situatie een uiterst moeilijke zaak. De voorgestelde combinatie van een ministeriële regeling met een expertisecentrum en certificering zal de handhaafbaarheid van de regeling op termijn bevorderen.

4.4 Aanbevelingen

In aanvulling op reeds lopende initiatieven heeft de inspectie in dit hoofdstuk over digitaal archiefbeheer enkele aanbevelingen geformuleerd. Deze zetten wij hier nog eens op een rij.

1. Ervaringen die in kleinschalige projecten binnen de ministeries worden opgedaan, moeten ook worden meegenomen in de bredere projecten die door het ministerie van BZK worden ontwikkeld.
2. Naast het huidige project met een digitaal depot bij het Algemeen Rijksarchief, vinden op kleinere schaal projecten plaats waarin zorgdragers digitale archieven naar het Algemeen Rijksarchief overbrengen.
3. Er komt een expertisecentrum dat vooral normensets voor digitaal archiefbeheer ontwikkelt en best practices aanbiedt. Dit centrum werkt voor alle zorgdragers op alle overheidsniveau's, dus ook voor ZBO's en PBO-organen.
4. Er wordt een certificering voor digitale archivering ontwikkeld.

5 Kwaliteitszorg

Al enkele jaren pleit de Rijksarchiefinspectie voor de introductie van kwaliteitszorg in de documentaire informatievoorziening. Met deze beproefde systematiek zijn zorgdragers veel beter in staat op de kwaliteit van de DIV te sturen.

In augustus 1999 presenteerden de ministeries van BZK en OCenW een gezamenlijk plan van aanpak om de kwaliteit van het archiefbeheer op een hoger plan te brengen. Daarin werd gekozen voor een tweesporenbeleid: introductie van kwaliteitszorg door zorgdragers en versterking van het archiefwettelijk toezicht.¹⁷ In dit hoofdstuk bespreken wij de stand van zaken met betrekking tot kwaliteitszorg in de DIV. In paragraaf 5.1 en 5.2 gaan wij in op het begrip kwaliteitszorg en de voorwaarden bij invoering. In paragraaf 5.3 kijken wij welke initiatieven zijn genomen en wat de stand van zaken is. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aanbeveling.

5.1 Het belang van kwaliteitszorg

In essentie is kwaliteitszorg een permanent en systematisch proces van meten, verbeteren en borgen van processen en producten. De kracht van kwaliteitszorg voor de DIV ligt in de integrale benadering van de informatievoorziening, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende belangen die een rol spelen.

Kwaliteitszorg heeft verschillende functies:

- Als beheersinstrument draagt het bij aan een goed en in de organisatie geïntegreerd informatiebeheer, met het oog op een optimale dienstverlening en efficiënte bedrijfsvoering.
- Als verantwoordingsinstrument waarborgt het de volledigheid en betrouwbaarheid van de informatievoorziening, ook in relatie met de burger. Bovendien maakt het de minister mogelijk om verantwoording af te leggen.
- Het geeft het verantwoordelijk management de mogelijkheid te sturen op de kwaliteit.
- Het vormt een toetsingskader voor het archiefwettelijk toezicht.

Waar zorgdragers werken met een kwaliteitszorgsysteem kan de Rijksarchiefinspectie overschakelen van basistoezicht naar systeemtoezicht. Dat wil zeggen dat in principe een globalere toetsing volstaat. Op deze wijze ontstaat een evenwichtiger verhouding tussen de eigen verantwoordelijkheid van zorgdragers en het externe toezicht.¹⁸

5.2 Voorwaarden bij invoering

Kwaliteitszorg voor de DIV is een proces waarbij de organisatie het archiefbeleid vastlegt, normeert, uitvoert, intern toetst, stapsgewijs verbetert en jaarlijks verantwoordt.

¹⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 25 809, nr 12.

¹⁸ Bij basistoezicht wordt ook de feitelijke uitvoering getoetst. Bij systeemtoezicht worden de beheerssystemen getoetst en de wijze waarop processen worden geborgd en verbeterd. Dat neemt niet weg dat de inspectie waar nodig altijd op alle aspecten kan toetsen, ook als men met kwaliteitszorg werkt.

Belangrijk uitgangspunt is dat kwaliteit van een proces, product of dienst meetbaar is. De start van het totale proces ligt bij een nulmeting waarin de beginpositie wordt bepaald. Op basis daarvan formuleert men verbeter- en veranderdoelstellingen. Daarna start het feitelijke verbeterproces. Door middel van audits toetst men tussentijds en na afloop van een cyclus de resultaten. Belangrijk is dat een organisatie beschikt over eenduidige en meetbare normen.

Aan het succesvol invoeren van kwaliteitszorg zijn wel voorwaarden verbonden.

- Het werken met kwaliteitszorg moet binnen de organisatie op alle niveau's gedragen worden. Dat betekent dat ook het lijnmanagement op alle niveau's zich achter het concept moet stellen.
- Er moet voldoende deskundig personeel zijn om het proces te introduceren en te begeleiden.
- Bij archiefbeheer moet een relatie gelegd worden met informatiemanagement.
- Het verantwoordelijk management dient zichtbaar te sturen op het tot stand brengen van een systeem van kwaliteitszorg.

5.3 Stand van zaken

Het ministerie van BZK heeft het voortouw genomen bij de ontwikkeling en implementatie van kwaliteitszorg voor de DIV voor de ministeries.¹⁹ Men heeft in 1999 een instrument ontwikkeld onder de naam IKZ-DIV, zoals dat in essentie hiervoor in paragraaf 5.1 is beschreven. Het is gebaseerd op de principes van zelfevaluatie uit het managementmodel van het instituut Nederlandse Kwaliteit (INK). In 2000 zijn pilots uitgevoerd bij de ministeries van LNV en OCenW.

Parallel daaraan heeft het ministerie van BZK een opleiding ontwikkeld voor de functie van auditor, die in de systematiek een belangrijke rol speelt. In de eerste helft 2000 zijn kwalificatieprofielen vastgesteld voor de auditorfunctie en zijn eisen voor een auditopleiding geformuleerd. Inmiddels zijn circa tien auditoren opgeleid, die werkzaam zijn bij verschillende departementen.

Op basis van de activiteiten in 1999 en 2000 heeft het ministerie van BZK een aantal voorstellen voorgelegd aan het ICT-Beraad. Bij de departementen blijkt voldoende draagvlak aanwezig om het concept verder uit te werken en in de eigen organisatie te implementeren. De departementen hebben afgesproken in 2001 gezamenlijk een kwaliteitstraject in te zetten waarbij departementen ervaringen uitwisselen en deskundigheid delen. Elk departement kiest daarin zijn eigen tempo en eigen vorm. In 2001 zal blijken in hoeverre de praktische realisatie daadwerkelijk vorm krijgt.

De voornemens zijn als volgt. In de eerste helft van 2001 gaan de departementen een nulmeting uitvoeren bij de kerndepartementen, als onderdeel van het IKZ-DIV model. In het tweede halfjaar volgt een nulmeting bij de uitvoerende diensten. Door de resultaten van de nulmeting interdepartementaal samen te brengen verwacht men een betrouwbaar overzicht te krijgen van de stand van zaken met betrekking tot de kwaliteit in

¹⁹ Voor het volgende zie ook: Integrale Kwaliteitszorg Documentaire Informatievoorziening en Archiefbeheer (IKZ-DIV), ministerie van BZK, november 2000.

de DIV. Tevens zal de nulmeting inzicht geven in de knelpunten en aandachtsgebieden.

Het ministerie van BZK zal voor de benodigde ondersteuning een taskforce instellen, die wordt ondergebracht bij de Stichting ICTU.²⁰ De taskforce is bedoeld voor zowel bewustwording en kennisontwikkeling als begeleiding en ondersteuning bij de implementatie van kwaliteitszorg. Ook de problematiek van digitale duurzaamheid wordt hierin betrokken. Het ministerie van BZK levert instrumenten om de verschillende activiteiten in het kader van kwaliteitszorg te kunnen uitvoeren. De departementen die al bezig zijn met de ontwikkeling en implementatie van kwaliteitszorg zullen daar in eigen tempo mee verder gaan.

Het ICT-Beraad zal op basis van de uitkomsten van de nulmeting vervolgens beleidsdoelstellingen formuleren, prioriteiten aangeven en gezamenlijke verbeteracties afspreken.

De Rijksarchiefinspectie vindt het positief dat de voorstellen besproken zijn in het ICT-Beraad. Uit het overleg blijkt de belangstelling en het commitment van de ambtelijke top. Positief is ook dat inmiddels een begin is gemaakt met het uitvoeren van een nulmeting. Door het inrichten van een taskforce en door het ontwikkelen van een auditopleiding kan men voorzien in de benodigde deskundigheid voor een succesvolle invoering van een systeem van kwaliteitszorg. Door de introductie van kwaliteitszorg uitdrukkelijk te koppelen aan digitalisering wordt ook voorzien in een samenhangende benadering van informatiemanagement en archiefbeheer.

Met de invoering van kwaliteitszorg bij de departementen lijkt zo een goede start gemaakt. Over het succes bij de zorgdragers kan de inspectie op dit moment uiteraard nog geen oordeel uitspreken. De inspectie vindt het belangrijk dat elk departement afzonderlijk plannen uitwerkt in concrete doelstellingen, faseringen, deadlines en beschikbare middelen. Zij gaat ervan uit dat dit nog zal gebeuren.

5.4 Aanbeveling

De aandacht voor kwaliteitszorg bij ZBO's en PBO-organen is, zoals eerder aan de orde kwam, niet groot. Dit valt meer op naarmate de ministeries meer activiteiten ontplooiën.

Reeds in hoofdstuk 2 deed de inspectie de aanbeveling dat het ministerie van OCenW met de andere ministeries bespreekt welke initiatieven kunnen worden genomen om het archiefbeheer bij ZBO's en PBO-organen te verbeteren. Wij bevelen aan om ook kwaliteitszorg in dit overleg te betrekken.

²⁰ Brief van de minister voor GSI van 21 november 2000, Staten-Generaal, vergaderjaar 2000-2001, 27 510, nrs 113 en 1

6 Onderzoeken, inspecties en voorlichting in 2000

In dit hoofdstuk presenteren wij de resultaten van de in 2000 uitgevoerde onderzoeken en inspecties, en de voorlichtingsactiviteiten.

6.1 Inspecties

Deze paragraaf bevat de belangrijkste bevindingen van de inspecties die de Rijksarchiefinspectie in 2000 uitvoerde. We onderscheiden daarbij de volgende soorten inspecties:

Incidentinspectie	Wanneer een incident bij het archiefbeheer daar aanleiding toe geeft, stelt de Rijksarchiefinspectie een inspectie in.
Gerichte inspectie	Jaarlijks voert de Rijksarchiefinspectie gerichte inspecties uit bij een aantal overheidsorganen.
Doorlichting	Elke vier jaar wordt het archiefbeheer van een zorgdrager door middel van een inspectie integraal doorgelicht.
Vervolginspectie	Elke inspectie wordt in principe na zes of twaalf maanden gevolgd door een vervolgininspectie waarin wordt getoetst in hoeverre de aanbevelingen zijn uitgevoerd.

In 2000 had de Rijksarchiefinspectie vijftien inspecties onder handen. In zes gevallen betrof het een incidentinspectie bij in totaal vier zorgdragers. Daarnaast voerden wij negen gerichte inspecties, vervolgininspecties en doorlichtingen uit, bij in totaal zeven zorgdragers.

Incidentinspecties

Sinds 1998 registreren wij incidenten die aan ons zijn gemeld of waar wij op andere wijze kennis van nemen. In 2000 registreerden wij dertien incidenten. Dat is negen meer dan in 1999. In vijf gevallen bleek het wenselijk een incidentinspectie uit te voeren. Uit de stijging van het aantal incidentmeldingen kan niet zonder meer de conclusie worden getrokken dat zich in 2000 meer incidenten hebben voorgedaan dan in 1999. Wel ontvingen wij in 2000 meer meldingen vanuit de rijksarchieven in de provincie.

Opmerkelijk is dat bij drie van de gemelde incidenten sprake is van archiefruimten in gebouwen die recent in gebruik waren genomen, en die niet aan de archiefwettelijke eisen bleken te voldoen. Uiteraard spreken wij in eerste instantie de verantwoordelijke zorgdrager en beheerder hierop aan.

In deze gevallen speelde echter ook de Rijksgebouwendienst (RGD) als verhuurder of bemiddelaar een belangrijke rol. Wij hebben inmiddels met de RGD contact opgenomen om na te gaan in hoeverre de RGD de archiefwettelijke eisen ten aanzien van archiefruimten uitdrukkelijker dan nu kan betrekken bij het toewijzen van huisvesting aan rijksdiensten.

- Ministerie van Justitie

Op 28 juli 2000 werden wij door het Rijksarchief in Noord-Brabant geïnformeerd over waterschade in de archiefruimten van het Paleis van Justitie in 's-Hertogenbosch. De schade was eerder die maand ontstaan na hevige regenval. De waterafvoer van het gebouw bezweek onder de grote hoeveelheid regenwater. Omdat deze leidingen door de archiefruimten liepen kwam een derde van het vloeroppervlak van deze ruimten onder water te staan. De schade aan archiefbescheiden bleef beperkt. In oktober 2000 startten wij een inspectie, die in april 2001 werd afgerond. Vastgesteld is dat de archiefruimten op een aantal punten niet aan de archiefwettelijke eisen voldoen. De Arrondissementale Stafdienst heeft maatregelen toegezegd om de archiefruimte aan te passen.

In augustus 2000 meldde het Utrechts Archief ons waterschade in de archiefruimten van het gerechtsgebouw in Utrecht. Door hevige regenval op 29 juli 2000 sprong een waterafvoerleiding waardoor water kwam te staan in de archiefruimten. In oktober voerde de Rijksarchiefininspectie een inspectie uit. De archiefbescheiden hebben geen schade opgelopen. De archiefruimten bleken niet aan de archiefwettelijke eisen te voldoen. De Arrondissementale Stafdienst heeft maatregelen toegezegd om de archiefruimten aan te passen. In 2001 zal een vervolgininspectie worden uitgevoerd.

- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Directie Limburg

In september 2000 ontvingen wij bericht van het Rijksarchief in Limburg dat de archiefruimte van Rijkswaterstaat Directie Limburg niet aan de archiefwettelijke eisen zou voldoen. In oktober 2000 startten wij een inspectie bij de directie Limburg. Inderdaad bleken de ruimten niet aan alle eisen te voldoen. Inmiddels heeft Rijkswaterstaat Limburg al initiatieven genomen om de situatie te verbeteren.

- Ministerie van VROM

In december 2000 informeerde het Rijksarchief in Gelderland ons dat de Inspectie Milieuhygiëne Oost te Arnhem archiefbescheiden zou vernietigen zonder te beschikken over een vastgestelde selectielijst. Naar aanleiding hiervan voerden wij in januari 2001 een inspectie uit waarin dit bevestigd werd. Hierop heeft de Hoofdinspectie Milieuhygiëne een onderzoek ingesteld bij de overige Inspectie-onderdelen, waar dezelfde situatie werd aangetroffen. Naar aanleiding daarvan heeft de Hoofdinspectie Milieuhygiëne intern opdracht gegeven het vernietigen te staken totdat de betreffende selectielijst milieubeheer formeel is vastgesteld.

- Waarborg Platina, Goud en Zilver NV

Over deze inspectie, die in februari 2000 werd afgerond, rapporteerden wij reeds in het jaarlijks verslag over 1999.

Gerichte inspecties, vervolgininspecties en doorlichtingen

Uitgangspunt is dat wij elke inspectie laten volgen door één of meer vervolgininspecties. Daarin stellen wij vast of aanbevelingen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. In 2000 werden zeven van dergelijke vervolgininspecties uitgevoerd.

Gezien de beperkte bezetting kunnen wij doorlichtingen slechts op bescheiden schaal uitvoeren. Het is niet mogelijk elke vier jaar het archiefbeheer bij alle zorgdragers door te lichten. In 2000 hadden wij twee doorlichtingen onder handen.

- Ministerie van Algemene Zaken

In 1999 voerden wij een vervolgininspectie uit bij het ministerie van Algemene Zaken. Met deze vervolgininspectie werd de voortgang en realisatie getoetst van een aantal aanbevelingen die wij bij eerdere inspecties hadden gedaan. In het jaarlijks verslag over 1999 is hierover gerapporteerd. De conclusie toen was dat het ministerie op velerlei terreinen werkt aan de verbetering van het archiefbeheer, maar dat een aantal punten nog niet was gerealiseerd. In september 2000 startte een vervolgininspectie om opnieuw de voortgang en realisatie te toetsen. Deze inspectie is in april 2001 afgerond. Rapportage hierover zal worden opgenomen in het volgend jaarlijks verslag.

- Ministerie van Binnenlandse Zaken: Binnenlandse Veiligheidsdienst

Na een aantal inspecties die sinds 1997 bij de Militaire Inlichtingendienst zijn uitgevoerd, werd in 2000 een gerichte inspectie gestart bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Hiermee werd tevens voldaan aan een toezegging aan de Tweede Kamer om de archieven van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten periodiek te inspecteren. De inspectie heeft tot doel de kwaliteit van het archiefbeheer in brede zin te toetsen. Daarbij zal gekeken worden naar organisatie en middelen, regelgeving en procedures en het feitelijk beheer. De inspectie zal in het derde kwartaal 2001 worden afgerond. Rapportage hierover zal in het volgend jaarlijks verslag worden opgenomen.

- Ministerie van Buitenlandse Zaken

In 1999 voerde de Rijksarchiefinspectie een doorlichting uit bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, die in maart 2000 werd afgerond. In het jaarlijks verslag over 1999 namen wij al de voorlopige conclusies van deze doorlichting op. Punt van zorg vormden de randvoorwaarden bij het gekozen decentrale beheersmodel, de grote vertraging bij het vaststellen van de selectielijsten, onvoldoende depotcapaciteit en een grote achterstand bij het overbrengen van archiefbescheiden. Het ministerie gaf aan een systeem van kwaliteitszorg te zullen introduceren. Een concept selectielijst is inmiddels aan de algemene rijksarchivaris aangeboden. Eveneens zal begonnen worden met het opstellen van een meerjarenplan voor de overbrenging van archieven. Daardoor verwacht het ministerie geen problemen met de depotcapaciteit. In januari 2001 is een vervolgininspectie van start gegaan om na te gaan in hoeverre de aanbevelingen zijn gerealiseerd. Rapportage vindt in het najaar van 2001 plaats.

- Ministerie van Defensie: Militaire Inlichtingendienst

Het betreft hier een tweede vervolgininspectie na de inspectie uit 1997, toen op een groot aantal punten tekortkomingen in het archiefbeheer werden geconstateerd. De vervolgininspectie startte in augustus 1999 en werd in oktober 2000 afgerond. De minister van Defensie heeft het rapport op 1 februari 2001 aan de Tweede Kamer aangeboden en de tekst ervan op de internetsite van het ministerie gepubliceerd.

De belangrijkste conclusie is dat de MID op professionele wijze vorm gegeven heeft aan het verbetertraject. Een aantal aanbevelingen is inmiddels uitgevoerd en dat heeft tot de gewenste verbeteringen van het beheer geleid. Het management is verbeterd, de regelgeving en procedures zijn aangescherpt, er is een nieuw postregistratiesysteem en de deskundigheid van het personeel is verbeterd. Een aantal aanbevelingen is nog in uitvoering. Reconstructie, bewerking en overbrenging van archieven geschiedt volgens plan. Een aantal projecten voert men in 2001 uit. De MID zal planning en voortgang van de nog lopende projecten verbeteren. De MID heeft voldoende duidelijkheid gegeven over de aanwezigheid van het z.g. Surinamedossier en Fatimadossier. Betreffende de stay-behind-organisatie, Englandspiel en Nationaal Bureau Verbindingsbeveiliging zijn, na de rapportage door Werkgroep Valk, geen andere archiefbescheiden aangetroffen.

De minister van Defensie onderschrijft de aanbevelingen en zegt toe zich te blijven inspannen om de aanbevelingen uit te voeren.

Een volgende inspectie is voorzien in het voorjaar van 2001.

- Ministerie van Financiën: Agentschap van Financiën
In het laatste kwartaal van 1999 startte een vervolgininspectie bij het Agentschap van Financiën. Hierover is in het jaarlijks verslag over 1999 al melding gemaakt. De bevindingen waren positief. Met deze vervolgininspectie is de incidentinspectie bij het Agentschap afgesloten.

- Ministerie van Financiën: Belastingdienst
In 1999 vond een inspectie plaats bij de Belastingdienst naar aanleiding van de onrechtmatige vernietiging van dossiers betreffende consignaties. De Belastingdienst beschikte niet over geldige vernietigings- of selectielijsten. Wij hebben aangedrongen op spoedige vaststelling van de conceptlijsten en op doorlichting van het archiefbeheer bij de Belastingdienst. De voor 2000 aangekondigde vervolgininspectie zal als gevolg van capaciteitsproblemen bij de Rijksarchiefinspectie pas in het najaar van 2001 plaatsvinden. De secretaris-generaal gaf in januari 1999 aan de drie selectielijsten op de kortst mogelijke termijn zouden worden vastgesteld. Het ministerie heeft deze toezegging echter niet kunnen realiseren: twee lijsten moeten formeel nog worden vastgesteld. Daarmee beschikt de Belastingdienst voor een deel van haar archiefbescheiden nog steeds niet over een wettelijke grondslag voor vernietiging.

- Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam
In 1999 werd een inspectie uitgevoerd naar het archiefbeheer bij de Kamer van Koophandel in Rotterdam, naar aanleiding van een onrechtmatige vernietiging die had plaatsgevonden. In 2000 is een vervolgininspectie uitgevoerd. Daarbij stelden wij vast dat het archiefbeheer op een professioneel niveau is gebracht. De Kamer heeft inmiddels het initiatief genomen om ten behoeve van alle Kamers een gezamenlijk model te ontwikkelen voor een archiefbeheersregeling. Dit zal naar verwachting in de eerste helft van 2001 gereed zijn. De Kamer nam ook het initiatief om te komen tot een gemeenschappelijke selectielijst voor de Kamers van Koophandel. Ook hiervan is de verwachting dat deze in 2001 wordt vastgesteld.

- Universiteit Utrecht

In 2000 werd bij de Universiteit Utrecht een doorlichting uitgevoerd. Omdat het instrument doorlichting nog in ontwikkeling was beperkte de Inspectie zich tot de Faculteit der Letteren. Op deze wijze kon ervaring worden opgedaan met het instrument doorlichting. De doorlichting startte in juli 2000 en zal in april 2001 worden afgerond.

6.2 Onderzoeken

In het verslagjaar had de Rijksarchiefinspectie vier onderzoeken onder handen. In dit hoofdstuk geven wij de belangrijkste onderzoeksresultaten weer.

Organisatieveranderingen en archiefbeheer

In 1998 startte bij een aantal overheidsorganen een onderzoek naar organisatieveranderingen en archiefbeheer. Hiermee wilden wij meer inzicht krijgen in de knelpunten die zich hierbij voor het archiefbeheer kunnen voordoen. Publicatie van het rapport staat gepland voor het tweede kwartaal van 2001.

Inventarisatie van zelfstandige bestuursorganen

In mei 2000 verscheen het rapport '*De andere overheidsorganen*'. *Archiefwet en zelfstandige bestuursorganen*. Aanleiding voor dit onderzoek was de noodzaak om het veld in kaart te brengen waarover wij toezicht houden. Een tweede reden voor het onderzoek was het feit dat bij zelfstandige bestuursorganen veel vragen bleken te leven over de toepassing van de Archiefwet 1995.

Het onderzoek leverde een overzicht op van circa 380 zelfstandige bestuursorganen (enkele clusters uitgezonderd) en 67 PBO-organen. Hiervan kunnen er ongeveer 375 aangemerkt worden als zorgdrager in de zin van de Archiefwet 1995. De zelfstandige bestuursorganen zonder rechtspersoonlijkheid (circa 95) vormen onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. In navolging van de geldende wetgeving ten aanzien van bedrijfsvoeringstaken uitgevoerd door het rijk (Comptabiliteitswet, *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen*), vallen zij onder de archiefwettelijke zorg van de (beperkt) verantwoordelijke minister.

Het begrip bestuursorgaan is gedefinieerd in de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen*, maar is daarin onvoldoende uitgewerkt. Dat betekent dat niet in alle gevallen duidelijkheid of overeenstemming bestaat over de ZBO-status van bepaalde organisaties. Het verdient aanbeveling dat de betreffende ministers op een aantal beleidsterreinen meer duidelijkheid verschaffen over de ZBO-status van bepaalde instellingen. Daarnaast verdient het aanbeveling dat er een openbaar register van zelfstandige bestuursorganen komt, waardoor voor de burger en voor de overheid zelf op dit punt duidelijkheid komt.

Voor zover er geen duidelijkheid bestaat over de status, levert dat problemen op voor de naleving van de Archiefwet 1995 en het toezicht daarop. In een aantal concrete gevallen loopt al een discussie over de status en daarmee over de vraag of men nu wel of niet zelf beheersregelingen en selectielijsten moet vaststellen. Dat vormt een risico voor een goede naleving van de Archiefwet 1995.

Tot slot verdient het aanbeveling dat ministers er in hun besluiten tot aanwijzing van privaatrechtelijke ZBO's in ieder geval op wijzen dat de Archiefwet van toepassing is op de archiefbescheiden die gevormd worden bij de uitoefening van het openbaar gezag. Als verantwoordelijke ministers in sectorale wet- en regelgeving voorschriften opnemen over het beheer van gegevensbestanden door ZBO's, is het van belang dat zij hierin wijzen op het feit dat de Archiefwet 1995 op die bestanden van toepassing is.

Archiefbeheer en verhuizingen

Eveneens in 1999 startten wij een onderzoek naar archiefbeheer en verhuizingen. Een verhuizing van een overheidsorganisatie vormt een van de risicofactoren bij het archiefbeheer. Vaak vindt men aanleiding om archieven op te schonen. In een aantal gevallen gebeurt dat onder tijdsdruk en zonder rekening te houden met de archiefwettelijke bepalingen. Het resultaat kan zijn dat er op ongeoorloofde wijze vernietigd wordt. Een ander risico vormt het onbeheerd achterlaten van archiefbescheiden, zoals eind 1997 bij de vondst van het verloren geachte archief van Lippmann-Rosenthal, dat bij een verhuizing was achtergebleven.

Gezien het risico dat zich incidenten voordoen bij de verhuizing van archieven hebben wij onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van procedures bij verhuizingen, speciaal gericht op het archiefbeheer. Het onderzoek is uitgevoerd bij de centrale DIV-afdelingen van alle ministeries. Daarbij hebben wij ook een aantal praktijkgevallen onderzocht.

De belangrijkste conclusie is dat centrale DIV-afdelingen slechts beperkt zicht hebben op de verhuizingen binnen hun departement. Dat geldt zowel voor verhuizingen die in de afgelopen vijf jaar hebben plaatsgevonden als voor verhuizingen die de komende jaren zijn gepland. Bij de concrete verhuizingen die in het onderzoek in kaart zijn gebracht, lieten de maatregelen voor de verhuizing van archieven sterk te wensen over. Daarmee kunnen verhuizingen aangemerkt worden als een belangrijke risicofactor voor goed archiefbeheer. Geen enkel ministerie bleek te beschikken over een (standaard)procedure bij de verhuizing van archief. Uit deze en andere ervaringscijfers hebben wij bovendien vastgesteld dat bij een verhuizing lang niet altijd is voorzien in een archiefruimte die aan de archiefwettelijke eisen voldoet en voldoende capaciteit heeft.

De belangrijkste aanbeveling is dat centrale DIV-afdelingen altijd op de hoogte worden gesteld van voorgenomen verhuizingen van organisatie-onderdelen. Waar nodig dienen de DIV-afdelingen hun expertise aan te bieden en toezicht te houden op de wijze waarop de archiefbescheiden worden verhuisd.

Daarnaast is het van belang dat elke zorgdrager een standaardprocedure opstelt in geval van verhuizing van archiefbescheiden. In de beheersregels dient men een verwijzing hiernaar op te nemen.

Het onderzoek is afgerond met een brochure, waarin wordt gewezen op de risico's en op de noodzaak zorgvuldig te handelen. Daartoe bevat de brochure een uitgebreide checklist, die men kan hanteren wanneer er een verhuizing voor de deur staat.

Archiefbeheersregels bij de centrale overheid

Eind 1999 startte een onderzoek naar de kwaliteit van archiefbeheersregels bij de ministeries, het Kabinet der Koningin en de Hoge Colleges van Staat. Het sluit aan op eerdere onderzoeken naar de aanwezigheid van beheersregels binnen de centrale overheid. Die onderzoeken deden echter geen uitspraak over de kwaliteit van beheersregels. In het onderzoek naar de kwaliteit van beheersregels zijn de zelfstandige bestuursorganen en PBO-organen niet betrokken. Reden daarvoor was dat ten tijde van het onderzoek slechts een klein aantal van hen over beheersregels beschikte. Voor deze groep is ervoor gekozen een handleiding samen te stellen. De uitgave van deze handleiding werd gecombineerd met een serie workshops. In de volgende paragraaf besteden wij hier aandacht aan.

6.3 Voorlichting

Voorlichting speelt in de strategie van de Rijksarchiefinspectie een belangrijke rol, omdat er een sterke preventieve werking van uitgaat. Doel is managers en beheerders optimaal voor te lichten over de archiefwetgeving en de naleving ervan. De inspectie verstrekt informatie over de inhoud, toepassing en uitvoering van de Archiefwet 1995, zowel in algemene zin als over bepaalde thema's of aspecten. Middelen daartoe zijn themabrochures, publicaties, een nieuwsbrief, lezingen en workshops. Expliciet wordt daarbij aandacht besteed aan kwaliteitszorg als mogelijkheid om de kwaliteit van het beheer te verbeteren. Evenals in 1999 is in het voorlichtingsprogramma prioriteit gegeven aan deZBO's en PBO-organen.

De Nieuwsbrief

De Nieuwsbrief van de Rijksarchiefinspectie is primair bestemd voor de overheidsorganisaties. De oplage bedroeg in 2000 ruim 1700 exemplaren. De Nieuwsbrief wordt zo breed mogelijk verspreid binnen de doelgroep (directeuren, hoofden facilitair bedrijf, DIV-managers en –adviseurs en degenen die belast zijn met de dagelijkse leiding of coördinatie van DIV-werkzaamheden).

De Nieuwsbrief besteedt vooral aandacht aan onderwerpen waarover het veld regelmatig vragen stelt of waarover weinig kennis aanwezig is. Ook als blijkt dat bepaalde aspecten van beheer in de praktijk niet goed lopen, wordt hiervoor in de Nieuwsbrief aandacht gevraagd. Het afgelopen jaar is aandacht besteed aan de ministeriële regelingen, kwaliteitszorg, beheersregels, het opstellen van een selectielijst, vernietiging, planmatige overbrenging en archiefbeheer bij verhuizingen. Ook werden bijdragen opgenomen over de voorlichtingsactiviteiten en publicaties van de Rijksarchiefinspectie zelf.

Rapporten en brochures

Naast het jaarlijks verslag over het toezicht dat de Rijksarchiefinspectie elk jaar publiceert en breed verspreidt, verschenen in 2000 drie publicaties. In mei 2000 verscheen het onderzoeksrapport '*De andere overheidsorganen*'. *Archiefwet en zelfstandige bestuursorganen*. Dit rapport geeft uitleg over het begrip zelfstandig bestuursorgaan en geeft aan op welke wijze ZBO's onder de werking van de Archiefwet 1995 vallen. Het rapport bevat een overzicht van alle ZBO's en PBO-organen en geeft daarmee antwoord op de vraag welke overheidsorganen onder het toezicht van de Rijksarchiefinspectie vallen.

Eveneens in mei 2000 verscheen een handleiding voor het opstellen van beheersregels. De Archiefwet 1995 verplicht elke zorgdrager beheersregels op te stellen als interne regelgeving voor het archiefbeheer. Omdat de meeste ZBO's en PBO-organen niet over beheersregels beschikken, is speciaal voor deze groep een handleiding en checklist opgesteld. De handleiding vormde tevens de basis voor een serie workshops over dit onderwerp.

In oktober 2000 verscheen een brochure over archiefbeheer en verhuizingen. De brochure biedt een praktische checklist aan organisaties die verhuizen, of waarvan onderdelen verhuizen. Met behulp van de checklist kunnen organisaties toetsen of ze tijdens de verhuizing aan alle archiefwettelijke bepalingen voldoen. Al direct na uitgave bleek de belangstelling voor de brochure groot.

Hoewel de inspectie haar publicaties breed in het veld verspreidt, kwamen in 2000 nog ruim 170 aanvullende verzoeken om toezending van producten. Dat is 20 % meer dan in 1999.

Voorlichtingsbijeenkomsten en presentaties

In mei 2000 organiseerde de Rijksarchiefinspectie een serie workshops ten behoeve van ZBO's en PBO-organen. Daarmee werd een vervolg gegeven aan de bijeenkomst die in 1999 voor dezelfde groep was georganiseerd. De workshops waren speciaal gericht op het opstellen van archiefbeheersregels. Met honderdvijftig deelnemers voorzag de workshop duidelijk in een behoefte.

Basis voor de workshop vormde de handleiding en checklist voor het opstellen van beheersregels. De workshop bestond uit een mix van theorie en praktische oefening. In de maanden na de workshop nam het aantal verzoeken om nadere informatie over het opstellen van beheersregels sterk toe. Dit heeft overigens in 2000 niet zichtbaar geresulteerd in een hoger aantal vastgestelde beheersregels. Positief is echter, zoals uit hoofdstuk 2 blijkt, dat van een groot deel van de organisaties die nog geen beheersregels heeft, aangeeft bezig te zijn met de ontwikkeling van een regeling.

Voorlichting op maat

Naast algemene voorlichting verstrekt de inspectie ook voorlichting aan afzonderlijke instellingen, zowel mondeling als schriftelijk. In 2000 werden 160 voorlichtingsvragen verwerkt (telefonisch of per e-mail). In de tweede helft van 1999 waren dat er 58. De vragen zijn zeer gevarieerd en betreffen in veel gevallen de wijze waarop archiefwettelijke eisen moeten worden nageleefd. Daarnaast bestond bij een aantal instellingen onduidelijkheid of zij onder het regime van de Archiefwet 1995 vallen. Ook de eigen voorlichtingsproducten van de Rijksarchiefinspectie leidden tot aanvullende en verdiepende vragen. De vragen werden grotendeels gesteld door DIV-medewerkers van de centrale overheid, maar ook door medewerkers van de Rijksarchiefdienst en in een enkele geval van niet-overheidsinstellingen.

Bijlagen

Bijlage 1

Respons op de jaarlijkse vragenlijst

Zorgdragers zijn verplicht informatie te verstrekken over het archiefbeheer wanneer de Rijksarchiefinspectie daarom verzoekt. In de praktijk blijken niet alle zorgdragers daaraan gehoor te geven, in sommige gevallen ook niet na herhaald en dringend verzoek.

1.1 Uitgezette en retour ontvangen lijsten

Zorgdragers	Aantal zorgdragers	Lijsten jaarlijkse rapportage		
		Aantallen verspreid	Aantallen retour ontvangen	Respons in %
Hoge Colleges van Staat	9	9	7	78 (100)
Ministeries	13	13	13	100 (92)
PBO-organen	67	83	67	81 (90)
Publiekr. ZBO's	77	77	63	82 (88)
Privaatr. ZBO's	207	120	78	65 (70)
<i>Totaal</i>	<i>373</i>	<i>302</i>	<i>228</i>	<i>75 (80)</i>

Begin 2001 is de lijst onder 302 van de 375 zorgdragers verspreid (= 80 % van het totaal). In tabel 1.1 is aangegeven in welke mate de vragenlijsten zijn geretourneerd. Gemiddeld 75 % heeft de lijst ingevuld geretourneerd. Het aantal geretourneerde lijsten bedraagt ruim 60 % van het totaal aantal zorgdragers. In de laatste kolom staat tussen haakjes de respons van vorig jaar vermeld. In vergelijking met vorig jaar is de respons iets lager. Vorig jaar is echter de deadline minder streng gehanteerd.

Tabel 1.2 bevat de zorgdragers die de lijst na de inzendtermijn van 30 maart 2001 hebben ingeleverd. Tabel 1.3 bevat de zorgdragers die in het geheel geen ingevulde lijst hebben ingestuurd. Deze tabel is op 8 juni 2001 vastgesteld.

1.2

Zorgdragers die na de sluitingsdatum van 30 maart de lijst hebben ingezonden

- Ambulante Jeugdbescherming en Jeugdhulpverlening Leger des Heils
- Anova Zorgverzekeringen UA
- ANWB Examensecretariaat Kleinvaarbewijs
- Bedrijfschap Groothandel Bloemkwekerijproducten
- College Toelating Bestrijdingsmiddelen
- CZ Groep Zorgverzekeringen
- COKZ, Stichting
- Examens Personenvervoer, Stichting
- HISWA Vereniging
- Jeugd en Gezin Noord-Holland
- Jeugdbescherming Friesland, Stichting
- KPMG Certification
- Nippon Kaji Kyokai
- Nuts Zorgverzekeringen UA
- OHRA Zorgverzekeringen UA
- Orde van Advocaten Assen
- Orde van Advocaten Haarlem
- Orde van Advocaten Middelburg
- Orde van Advocaten Utrecht
- Productschap voor Gedistilleerde Dranken
- Raad voor de Transportveiligheid
- RDW
- Sociaal Economische Raad
- Universiteit Twente
- Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg Onderwijs, Stichting
- William Schrikker Stichting
- Ziekenfonds PWZ UA

1.3

Zorgdraggers die geen ingevulde lijst hebben ingestuurd

- Academisch Medisch Centrum
- Amersfoortse Zorgverzekering Maatschappij
- Anker UA, OZM Het
- Bedrijfschap Groothandel en Tussenpersonen in Aardappelen
- Bedrijfschap Lederwaren en Schoenenindustrie
- Beroepsopleidingen Weg- en Waterbouw, Stichting
- Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers
- Det Norkse Veritas
- Eerste Kamer der Staten-Generaal
- Gereformeerd Jeugdwelzijn, Stichting
- Instelling voor Jeugd en Gezin te Zwolle
- Jachtfonds
- Jeugdbescherming en Jeugdhulpverlening Gelderland
- Jeugdhulpverlening Midden-Nederland
- Jeugdzorg Den Haag/Zuid-Holland Noord
- Jeugdzorg Noord-Brabant, Stichting
- Jeugdzorg Rotterdam/Zuid-Holland Zuid
- Joods Maatschappelijk Werk, Stichting
- Kamer van Koophandel Rijnland
- Keuringsbureau Hout, Stichting
- Koninklijk Nederlands Watersport Verbond
- Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen
- KTL Certification BV
- NCDO, Stichting
- Nederlands Fonds voor de Film, Stichting
- Nederlandse Omroep Stichting
- Opbouw, De
- Orde van Advocaten Almelo
- Orde van Advocaten 's-Hertogenbosch
- Pro Life Zorgverzekeringen
- Productschap voor Bier
- Schadefonds Geweldsmisdrijven
- Technische Universiteit Delft
- TNO
- Trias UA, Zorgverzekeraar
- Tweede Kamer der Staten-Generaal
- VGZ, Zorgverzekeraar
- Volharding UA, AZIVO De
- ZAO Zorgverzekeringen UA
- Zilveren Kruis Ziekenfonds UA

Bijlage 2

Resultaten jaarlijkse vragenlijst

In deze bijlage zijn de belangrijkste uitkomsten van de jaarlijkse vragenlijst in tabelvorm weergegeven. De vragen betreffen de volgende aspecten:

- bestandsbeheer en archiefruimten
- selectie en vernietiging
- overbrenging naar de Rijksarchiefdienst
- digitaal archiefbeheer
- organisatie van het archiefbeheer

Bestandsbeheer en archiefruimten

Beschikt men over een overzicht van de omvang en locatie van de archieven?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	totaal overzicht		gedeeltelijk overzicht		geen overzicht		niet ingevuld	
Hoge Colleges van Staat	4	57%	3	43%	0	0%	0	0%
Ministeries	4	31%	8	62%	1	8%	0	0%
PBO-organen	22	33%	14	21%	31	46%	0	0%
Publiekr. ZBO's	22	35%	25	40%	15	24%	1	2%
Privaatr. ZBO's	30	38%	26	33%	22	28%	0	0%
Totaal	82	36%	76	33%	69	30%	1	0%

Beschikt men over archiefruimten voor de opslag van semi-statisch archief?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee	
Hoge Colleges van Staat	7	100%	0	0%
Ministeries	12	92%	1	8%
PBO-organen	39	58%	28	42%
Publiekr. ZBO's	62	98%	1	2%
Privaatr. ZBO's	65	83%	13	17%
Totaal	185	81%	43	19%

Als men over archiefruimten beschikt, voldoen deze op dit moment al aan de eisen uit de ministeriële regels voor de bouw en inrichting van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen ex art. 13 van het Archiefbesluit 1995?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		gedeeltelijk		nee		niet bekend of ze voldoen		niet bekend met de eisen	
Hoge Colleges van Staat	3	43%	4	57%	0	0%	0	0%	0	0%
Ministeries	0	0%	10	83%	1	8%	1	8%	0	0%
PBO-organen	0	0%	12	31%	5	13%	13	33%	9	23%
Publiekr. ZBO's	9	15%	22	35%	11	18%	10	16%	10	16%
Privaatr. ZBO's	4	6%	14	22%	5	8%	23	35%	19	29%
Totaal	16	9%	62	34%	22	12%	47	25%	38	21%

Als men over archiefruimten beschikt, hoeveel procent daarvan is momenteel bezet?

Type zorgdrager							
	0-10%	10-20%	20-30%	30-40%	40-50%	50-60%	60-70%
Hoge Colleges van Staat	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (43%)	0 (0%)
Ministeries	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
PBO-organen	0 (0%)	0 (0%)	2 (5%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (3%)	1 (3%)
Publiekr. ZBO's	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (3%)	2 (3%)	5 (8%)	5 (8%)
Privaatr. ZBO's	0 (0%)	0 (0%)	5 (8%)	1 (2%)	1 (2%)	5 (8%)	2 (3%)
Totaal	0 (0%)	0 (0%)	7 (4%)	3 (2%)	3 (2%)	14 (8%)	8 (4%)

	70-80%	80-90%	90-100%	niet bekend	ander antwoord
Hoge Colleges van Staat	1 (14%)	3 (43%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Ministeries	3 (25%)	0 (0%)	5 (42%)	4 (33%)	0 (0%)
PBO-organen	7 (18%)	11 (28%)	11 (28%)	6 (15%)	0 (0%)
Publiekr. ZBO's	7 (11%)	16 (26%)	15 (24%)	9 (15%)	1 (2%)
Privaatr. ZBO's	12 (18%)	14 (22%)	14 (22%)	10 (15%)	1 (2%)
Totaal	30 (16%)	44 (24%)	45 (24%)	29 (16%)	2 (1%)

Selectie en vernietiging

Beschikt men over wettelijk vastgestelde vernietigingslijsten en/of selectielijsten?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	zowel vernietigingslijst als selectielijst		alleen vernietigingslijst		alleen selectielijst		noch vernietigingslijst noch selectielijst	
Hoge Colleges van Staat	0	0%	0	0%	3	43%	4	57%
Ministeries	11	85%	2	15%	0	0%	0	0%
PBO-organen	0	0%	7	10%	0	0%	60	90%
Publiekr. ZBO's	5	8%	24	38%	9	14%	25	40%
Privaatr. ZBO's	0	0%	4	5%	3	4%	71	91%
Totaal	16	7%	37	16%	15	7%	160	70%

Bestrijken de wettelijk vastgestelde vernietigingslijsten en selectielijsten gezamenlijk alle archieven van de organisatie?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja, alle archieven		nee, slechts een gedeelte van de archieven		niet bekend		geen selectie- en vernietigingslijsten	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	2	29%	0	0%	4	57%
Ministeries	2	15%	11	85%	0	0%	0	0%
PBO-organen	4	6%	3	4%	0	0%	60	90%
Publiekr. ZBO's	17	27%	18	29%	3	5%	25	40%
Totaal	24	16%	34	23%	3	2%	89	40%

Zijn er selectielijsten in voorbereiding?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee	
Hoge Colleges van Staat	4	57%	3	43%
Ministeries	13	100%	0	0%
PBO-organen	12	18%	55	82%
Publiekr. ZBO's	46	73%	17	27%
Privaatr. ZBO's	13	17%	65	83%
Totaal	88	39%	140	61%

Als men over een wettelijk vastgestelde selectielijst beschikt, heeft men dan een procedure voor het onderhoud van die selectielijst?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	procedure aanwezig		procedure in ontwikkeling		geen procedure	
Hoge Colleges van Staat	2	67%	0	0%	1	33%
Ministeries	0	0%	7	64%	4	36%
PBO-organen	<i>er zijn geen PBO-organen met een vastgestelde selectielijst</i>					
Publiekr. ZBO's	6	43%	0	0%	8	57%
Privaatr. ZBO's	0	0%	0	0%	3	100%
Totaal	8	26%	7	23%	16	52%

Is er een schriftelijke procedure voor vernietiging?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	procedure in beheersregels		aparte procedure		procedure in ontwikkeling		geen procedure	
Hoge Colleges van Staat	2	29%	2	29%	0	0%	3	43%
Ministeries	7	54%	3	23%	1	8%	2	15%
PBO-organen	2	3%	5	7%	9	13%	51	76%
Publiekr. ZBO's	8	13%	6	10%	12	19%	37	59%
Privaatr. ZBO's	19	24%	9	12%	12	15%	38	49%
Totaal	38	17%	25	11%	34	15%	131	57%

Overbrenging naar de Rijksarchiefdienst

Zijn er in 2000 archiefbescheiden overgebracht naar een rijksarchief?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee		niet bekend		ander antwoord	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	6	86%	0	0%	0	0%
Ministeries	7	54%	5	38%	1	8%	0	0%
PBO-organen	1	1%	64	96%	2	3%	0	0%
Publiekr. ZBO's	4	6%	57	90%	2	3%	0	0%
Privaatr. ZBO's	1	1%	76	97%	0	0%	1	1%
Totaal	14	6%	208	91%	5	2%	1	0%

Jaarlijks verslag over het toezicht 2000

Is er een planning voor de bewerking en overbrenging van archiefbescheiden naar een rijksarchief?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	6	86%
Ministeries	9	69%	4	31%
PBO-organen	2	3%	65	97%
Publiekr. ZBO's	8	13%	55	87%
Privaatr. ZBO's	0	0%	78	100%
Totaal	20	9%	208	91%

Als er een planning voor overbrenging is, is deze planning voor het jaar 2000 gehaald?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee		planning had geen betrekking op 2000	
Hoge Colleges van Staat	1	100%	0	0%	0	0%
Ministeries	2	22%	5	56%	2	22%
PBO-organen	1	50%	1	50%	0	0%
Publiekr. ZBO's	2	25%	3	38%	3	38%
Totaal	6	30%	9	45%	5	25%

Is er een schriftelijke procedure voor overbrenging?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	procedure in beheersregels		aparte procedure		procedure in ontwikkeling		geen procedure	
Hoge Colleges van Staat	2	29%	1	14%	0	0%	4	57%
Ministeries	6	46%	2	15%	0	0%	5	38%
PBO-organen	1	1%	0	0%	2	3%	64	96%
Publiekr. ZBO's	8	13%	1	2%	2	3%	52	83%
Privaatr. ZBO's	4	5%	0	0%	6	8%	68	87%
Totaal	21	9%	4	2%	10	4%	193	85%

Worden archiefbescheiden beheerd uit de periode vóór 1945?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	4	57%	2	29%
Ministeries	9	69%	4	31%	0	0%
PBO-organen	14	21%	49	73%	4	6%
Publiekr. ZBO's	23	37%	37	59%	3	5%
Totaal	47	31%	94	63%	9	6%

Wanneer worden deze archiefbescheiden overgebracht naar een rijksarchief?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	vóór 2005		na 2005		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	0	0%	0	0%	1	100%
Ministeries	6	67%	0	0%	3	33%
PBO-organen	5	36%	0	0%	9	64%
Publiekr. ZBO's	9	39%	0	0%	14	61%
Totaal	20	43%	0	0%	27	57%

Worden archiefbescheiden beheerd uit de periode 1945-1975?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	3	43%	4	57%	0	0%
Ministeries	13	100%	0	0%	0	0%
PBO-organen	27	40%	34	51%	6	9%
Publiekr. ZBO's	42	67%	17	27%	4	6%
Totaal	85	57%	55	37%	10	7%

Wanneer worden deze archiefbescheiden overgebracht naar een rijksarchief?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	vóór 2005		na 2005		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	0	0%	0	0%	3	100%
Ministeries	8	61%	0	0%	5	39%
PBO-organen	7	26%	0	0%	20	74%
Publiekr. ZBO's	9	21%	3	7%	30	71%
Totaal	24	28%	3	4%	58	68%

Digitaal archiefbeheer

Worden er digitale bestanden beheerd die voor blijvende bewaring in aanmerking komen?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	blijvend te bewaren digitale bestanden		(op termijn) vernietigbare digitale bestanden		helemaal geen digitale bestanden		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	0	0%	4	57%	3	43%	0	0%
Ministeries	5	38%	4	31%	2	15%	2	15%
PBO-organen	10	15%	9	13%	28	42%	20	30%
Publiekr. ZBO's	21	33%	15	24%	17	27%	10	16%
Privaatr. ZBO's	18	23%	18	23%	26	33%	16	21%
Totaal	54	24%	50	22%	76	33%	48	21%

Als er (blijvend te bewaren of vernietigbare) digitale bestanden worden beheerd, beschikt men dan over een overzicht van de inhoud, structuur en vorm van die digitale bestanden?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	overzicht van alle bestanden		overzicht van deel van de bestanden		geen overzicht	
Hoge Colleges van Staat	1	25%	2	50%	1	25%
Ministeries	2	22%	5	56%	2	22%
PBO-organen	9	47%	4	21%	6	32%
Publiekr. ZBO's	19	53%	14	39%	3	8%
Privaatr. ZBO's	16	44%	16	44%	4	11%
Totaal	47	45%	41	39%	16	15%

Kent men de eisen uit de ontwerp-ministeriële regels over de geordende en toegankelijke staat van archiefbescheiden ex art. 12 van het Archiefbesluit 1995?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		gedeeltelijk		nee	
Hoge Colleges van Staat	7	100%	0	0%	0	0%
Ministeries	12	92%	1	8%	0	0%
PBO-organen	28	42%	13	19%	26	39%
Publiekr. ZBO's	43	68%	10	16%	10	16%
Totaal	90	60%	24	16%	36	24%

Als men de eisen (geheel of gedeeltelijk) kent, voldoen de archieven dan reeds aan deze eisen?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		gedeeltelijk		nee		niet bekend	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	5	71%	1	14%	0	0%
Ministeries	1	8%	12	92%	0	0%	0	0%
PBO-organen	1	2%	18	44%	5	12%	17	41%
Publiekr. ZBO's	15	28%	19	36%	12	23%	7	13%
Totaal	18	16%	54	47%	18	16%	24	21%

Voldoen de archieven aan de eisen uit de ontwerp-ministeriële regels over de geordende en toegankelijke staat van archiefbescheiden ex art. 12 van het Archiefbesluit 1995?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		gedeeltelijk		nee		niet bekend of archieven voldoen		niet bekend met eisen		ander antwoord	
Privaatr. ZBO's	10	13%	10	13%	3	4%	29	37%	25	32%	1	1%

Organisatie van het archiefbeheer

Is er voldoende personeel voor de uitvoering van archiefwerkzaamheden?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		tijdelijk tekort		structureel tekort		ander antwoord	
Hoge Colleges van Staat	5	71%	0	0%	2	29%	0	0%
Ministeries	6	46%	3	23%	2	15%	2	15%
PBO-organen	40	60%	3	4%	8	12%	16	24%
Publiekr. ZBO's	39	62%	12	19%	9	14%	3	5%
Totaal	90	60%	18	12%	21	14%	21	14%

Hebben de medewerkers die archiefwerkzaamheden uitvoeren, een archiefopleiding gevolgd?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	alle medewerkers		gedeelte van de medewerkers		nee		ander antwoord	
Hoge Colleges van Staat	3	43%	2	29%	2	29%	0	0%
Ministeries	2	15%	10	77%	1	8%	0	0%
PBO-organen	7	10%	10	15%	35	52%	15	22%
Publiekr. ZBO's	0	0%	36	57%	27	43%	0	0%
Totaal	12	1%	58	39%	65	43%	15	10%

Zijn er beheersregels vastgesteld?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee	
Hoge Colleges van Staat	2	29%	5	71%
Ministeries	12	92%	1	8%
PBO-organen	5	7%	62	93%
Publiekr. ZBO's	9	14%	54	86%
Privaatr. ZBO's	21	27%	57	73%
Totaal	49	21%	179	79%

Als er nog geen beheersregels zijn vastgesteld, wordt dan gewerkt aan de ontwikkeling van beheersregels?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja		nee	
Hoge Colleges van Staat	2	40%	3	60%
Ministeries	1	100%	0	0%
PBO-organen	36	58%	26	42%
Publiekr. ZBO's	50	93%	4	7%
Privaatr. ZBO's	37	65%	20	35%
Totaal	126	70%	53	30%

Beschikt men over procedures voor de volgende beheersactiviteiten: organisatieverandering, onderhoud beheersregels, onderhoud selectielijsten, verhuizing, overbrenging, vernietiging, vervanging en vervreemding?

Type zorgdrager	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	geen procedures		1 of 2 procedures		3 of 4 procedures		5 of 6 procedures		7 of 8 procedures	
Hoge Colleges van Staat	3	43%	3	43%	1	14%	0	0%	0	0%
Ministeries	3	23%	3	23%	4	31%	2	15%	1	8%
PBO-organen	60	90%	7	10%	0	0%	0	0%	1	1%
Publiekr. ZBO's	47	75%	8	13%	2	3%	5	8%	0	0%
Privaatr. ZBO's	49	63%	13	17%	14	18%	2	3%	0	0%
Totaal	162	71%	34	15%	21	9%	9	4%	2	1%

Is er een kwaliteitszorgsysteem voor het archiefbeheer ingevoerd?

Type zorgdrager	abs.	perc	abs.	perc.	abs.	perc.	abs.	perc.
	ja, onderdeel integraal kwaliteitszorgsysteem		ja, afzonderlijk kwaliteitszorgsysteem		nee, maar het is in ontwikkeling		nee	
Hoge Colleges van Staat	1	14%	0	0%	1	14%	5	71%
Ministeries	0	0%	4	31%	8	62%	1	8%
PBO-organen	6	9%	0	0%	10	15%	51	76%
Publiekr. ZBO's	9	14%	0	0%	11	17%	43	68%
Privaatr. ZBO's	22	28%	0	0%	20	26%	36	46%
Totaal	38	17%	4	2%	50	22%	136	60%

Bijlage 3

Inspecties in 2000

Deze bijlage bevat een overzicht van alle inspecties die in 2000 onder handen waren, met de stand van zaken per 31 december 2000.

	Zorgdrager	Inspectie	Status per 31-12-2000
1	Ministerie van Algemene Zaken	Ministerie -1 ^e vervolginginspectie	afgerond
2	Ministerie van Algemene Zaken	Ministerie -2 ^e vervolginginspectie	nog niet afgerond
3	Ministerie van Binnenlandse Zaken	Binnenlandse Veiligheidsdienst -gerichte inspectie	nog niet afgerond
4	Ministerie van Buitenlandse Zaken	Ministerie -doorlichting	afgerond
5	Ministerie van Buitenlandse Zaken	Ministerie -vervolginginspectie	nog niet afgerond
6	Ministerie van Defensie	Militaire Inlichtingendienst -2 ^e vervolginginspectie	afgerond
7	Ministerie van Financiën	Agentschap van Financiën -vervolginginspectie	afgerond
8	Ministerie van Financiën	Belastingdienst -vervolginginspectie	niet afgerond
9	Ministerie van Justitie	Rechterlijke macht, Arrondissement Utrecht -incidentinspectie	afgerond
10	Ministerie van Justitie	Rechterlijke macht Arrondissement Den Bosch -incidentinspectie	nog niet afgerond
11	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	Waarborg Platina, Goud en Zilver NV en Rijksarchiefdienst -incidentinspectie	afgerond
12	Ministerie van Verkeer en Waterstaat	Rijkswaterstaat, Directie Limburg -incidentinspectie	nog niet afgerond
13	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	Inspectie voor de Milieuhygiëne, Oost -incidentinspectie	nog niet afgerond
14	ZBO	Kamer van Koophandel voor Rotterdam -incidentinspectie	afgerond
15	ZBO	Universiteit Utrecht -doorlichting	nog niet afgerond

Bijlage 4 Onderzoeken in 2000

Deze bijlage bevat een overzicht van alle onderzoeken die in 2000 onder handen waren, met de stand van zaken per 31 december 2000.

	Onderzoek	Status per 31-12-2000
1	Gevolgen van organisatieveranderingen bij het Rijk voor het archiefbeheer	nog niet afgerond
2	Inventarisatie van ZBO's en PBO-organen	afgerond
3	Archiefbeheer en verhuizingen	afgerond
4	De kwaliteit van archiefbeheersregels bij de centrale overheid	nog niet afgerond

Bijlage 5 Publicaties in 2000

Titel	Datum publicatie
'De andere overheidsorganen'. Archiefwet en zelfstandige bestuursorganen. <i>ISBN 90 805704 1 9</i>	Mei 2000
Handleiding archiefbeheersregels voor ZBO's en PBO-organen.	Mei 2000
Archieven verhuizen. <i>ISBN 90 805704 2 7</i>	Oktober 2000